

EXEGETICA
OUD- EN NIEUW-TESTAMENTISCHE STUDIËN

ONDER REDACTIE VAN

PROF. DR W. H. GISPEN
PROF. DR F. W. GROSHEIDE
DR H. MULDER

*

EERSTE REEKS
DERDE DEEL

*

WAT LEERT HET NIEUWE TESTAMENT
INZAKE DE TUCHT?

DOOR
DR F. W. GROSHEIDE

UITGEVERIJ VAN KEULEN - DELFT - 1952

WAT LEERT HET
NIEUWE TESTAMENT
INZAKE DE TUCHT?

DOOR

DR F. W. GROSHEIDE

Hoogleraar aan de Vrije Universiteit

UITGEVERIJ VAN KEULEN – DELFT – 1952

WAT LEERT HET NIEUWE TESTAMENT INZAKE DE TUCHT?

§ 1. *Inleiding I.*

In de Christelijke Kerk, dit te nemen in de ruimste zin van het woord, bestond te allen tijde het streven om *orde en regel te handhaven*. De vermaning, die Paulus gaf om alle dingen *εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν* te laten geschieden, I Kor. 14:40, is zeker niet steeds opgevolgd, getuige de vele misstanden, die in de loop der eeuwen in de kerk werden gevonden. Dat neemt niet weg, dat de rechtmatigheid, de doelmatigheid ook, van de regel algemeen erkend werd.

Tot het zorgen voor orde en regel behoort niet in de laatste plaats het voortdurend toezien, dat de leden der kerk zich niet misgaan. Ook hier is weer veel verschil van opvatting. Er zijn kerken, waarin er, om een gangbare uitdrukking te gebruiken, veel mee door kan, naast andere, die spoedig ingrijpen. In sommige kerken wordt aan leertucht geen aandacht geschonken, in andere is juist de ware of vermeende afwijking van de eenmaal vastgestelde leer der kerk het eerste, dat voor bestraffing in aanmerking komt. Rome is streng in de leer en ruim ten aanzien van het leven. Als het kenmerk van Gereformeerde kerken wordt veelal opgegeven, dat zij vasthouden aan de zuivere bediening van Woord en Sacrament en dat zij de tucht handhaven.

Wij gebruikten daar het woord *tucht*. Er komt in het Nieuwe Testament geen woord voor, dat aan ons tucht of aan discipline beantwoordt. In die zin kan dan ook niet over tucht in het Nieuwe Testament worden gesproken, maar het is in feite zó, dat er in de kerk der nieuwe bedeling, dit thans weer genomen in zeer ruime zin, in feite tucht wordt geoefend. Immers geen kerk laat de mensen, wil men haar leden, vrij hun gang gaan. Het optreden tegen een ten onrechte genomen vrijheid van handelen en van prediken kan men tucht noemen. En men kan de vraag stellen, is zulk een oefenen van tucht in overeenstemming met wat God in het Nieuwe Testament van ons eist. Vraagt het Nieuwe Testament tucht oefening en indien ja, op welke wijze

zal zij dan moeten geschieden, wat zijn de oorzaken, die tot haar dringen?

Wij merken op, eer we verder gaan, dat wij van een geweldige vooronderstelling zijn uitgegaan, en wel van deze, dat het de kerk is, die tucht oefent, d.w.z., wij lieten de kerk aan de tucht voorafgaan. Zijn wij daartoe gerechtigd? Die vraag is niet zo eenvoudig te beantwoorden. Zeer zeker mogen wij aannemen, dat tucht oefening een subject moet hebben en men kan er aan toevoegen, welk subject zou er anders kunnen zijn, dan de kerk. Doch zo eenvoudig staat de kwestie niet, en juist omdat er over de wijze van tucht oefening verschil van mening is, achten wij het noodzakelijk iets nader op het punt van het subject van de tucht in te gaan. Als Paulus vraagt om orde en regel, waarom kan dan niet de eerste de beste, laten we zeggen een hooggeëerde broeder, optreden om die te handhaven? Spreekt het Nieuwe Testament, dat we voor deze studie als enige bron gebruiken, niet voortdurend van broederlijke vermaningen? Vgl. ook 1 Kor. 6:5.

Inderdaad, toch menen wij als subject van de tucht oefening de kerk te mogen aannemen. Tucht oefening kan alleen geschieden door iemand, die gezag heeft, zeer bijzonder gezag. En gelijk later ter sprake zal komen, geeft het Nieuwe Testament dit gezag aan de apostelen, aan andere ambtsdragers, aan de kerk in het algemeen, Ef. 4:11. Wij stemmen aanstonds toe, dat over dit onderwerp nog zeer veel ware te zeggen. Niet ieder zal de zo juist door ons gedane uitspraak aanstonds toegeven. Evenwel, we moeten ons beperken. Wij mogen er op wijzen, dat Paulus de regel van 1 Kor. 14:40 richt aan de kerk te Korinthe, 1 Kor. 1:2, en wij menen op grond daarvan de kerk als subject van de tucht oefening te mogen aannemen. Wij gaan dus uit van de vooronderstelling van de kerk als subject van de tucht, zonder dat wij dit nader onderzoeken, zonder dat we spreken over de kerk, in zoverre zij een opdracht ontving, of over de verhouding van de ambtsdragers tot de kerk.

Wij spraken over *de* kerk. Onderscheidingen maken wij verder niet. Wij vragen niet, of de tucht oefening uitgaat van de kerk als instituut of als organisme, van de zichtbare, dan wel van de onzichtbare kerk. Wij spreken in deze studie, die een exegetische wil zijn en blijven, niet over de vraag, hoe de kerk, zoals zij in feite bestaat, zoals zij gedeeld verder bestaat, tucht moet oefenen. Wij spreken niet over de pluriformiteit der kerk, doch over de éne kerk, zoals zij in het Nieuwe Testament voorkomt. De verdere toepassing, een zeer belangrijk onderwerp, moge voor ander studie overblijven.

§ 2. Inleiding II.

Een exegetische studie wil *Schriftgedeelten verklaren*. Maar zij verklaart, niet, doorlopend, één Bijbelboek, doch bepaalde Schriftgedeelten, die zij eerst zelf uitkiest. Die keuze is steeds subjectief, een ander kan en zal anders uitkiezen. Wij willen het Nieuwe Testament horen over de tucht. Dat onderstelt, dat het Nieuwe Testament over tucht handelt, methodisch gezien, een geweldige onderstelling. Wij staan hier voor de cirkelredenering. Ik geloof niet, dat daaraan te ontkomen is. Het lezen van het Nieuwe Testament heeft ons op de gedachte van de tucht gebracht en nu vragen wij: wat zegt het over de tucht? Wij bepalen, welke plaatsen over de tucht handelen en hebben ons van te voren al een denkbeeld over de tucht gevormd. Het is nodig om dit goed te zien, immers het zegt, dat onze studie beperkt is, subjectief zal zijn. Dat zal ook in dit opzicht uitkomen, dat wij alleen zulke Schriftgedeelten behandelen, die naar onze mening van een bepaalde oefening van de tucht spreken. Men zou verder kunnen gaan en ook de teksten gaan verklaren, die slechts in indirect verband van tucht spreken, die op de achtergrond van de tucht doelen of aangeven, wat tot bepaalde tucht oefening zou kunnen leiden. Deden we dat, dan zouden we misschien duidelijker zien, hoe de tucht past in het leven der oude kerk en behoort te passen in dat van de kerk in onze dagen. Het nadeel zou echter groter zijn, want het bijzondere karakter van de eigenlijke tucht oefening zou minder scherp uitkomen. Vandaar dat wij ons liever wat beperken.

Wij zoeken plaatsen over de tucht. Naar welke richtlijn zullen we dat doen? Wij kiezen de volgende. Tucht onderstelt een verhouding van mens tot mens. Wij lezen in het Nieuwe Testament, dat de leden der kerk (en wij gingen er van uit, dat zij subject moet zijn van de tucht oefening) niet los naast elkander staan. Wij hebben elkander te zien als broeders en zusters en elkander broeder liefde te betonen, Hebr. 13:1. Die broeder liefde heeft zich op meer dan één wijze te openbaren. Zij heeft in nood te voorzien. Dat wijst niet op toezicht. Zij heeft ook toe te zien. Hier komen we dicht bij de tucht, Hebr. 10:25.

Maar van het vermanen, zoals we het op dergelijke plaatsen lezen, is niet de kerk subject, doch de afzonderlijke broeders en zusters. Inderdaad, doch het gaat van de leden der kerk naar de kerk als zodanig, Matth. 18:15—17. Wanneer wij spreken over de tucht oefening der kerk, mogen wij uitgaan van het broederlijk vermaan. Dat is het begin van de tucht oefening der kerk. Zo willen wij eerst Schriftplaatsen bespreken, die handelen over het broe-

derlijk vermaan, daarna zulke, die spreken over het optreden der kerk.

§ 3. *Rom. 15:14.*

In deze uitlegkundige verhandeling willen wij zo veel mogelijk de Schrift laten spreken, zonder meer. Daarom doet het er niet veel toe in welke volgorde wij de plaatsen behandelen, die spreken over het broederlijk vermaan. We volgen, waar dat kan, de orde van de canon en beginnen met Rom. 15:14. Wanneer Paulus Rom. 15:14 schrijft, heeft hij, wat hij in de eerste plaats aan de Romeinen had te melden, achter de rug. Hij heeft het grote stuk van ellende, verlossing en dankbaarheid behandeld, Rom. 7:24, 25. Hij heeft het grote vraagstuk aangeroerd van de geldigheid der beloften Gods, gedaan aan oud-Israël; hij heeft een aantal practische vragen beantwoord, die voor de kerk te Rome van grote betekenis waren. En nu kan en gaat hij eindigen. Dat slot bevat een aantal heel gewone mededelingen, maar geeft ook een soort verdediging van Paulus' lange brief. Hij had te Rome niet gearbeid en in zoverre was de kerk aldaar geen Paulinische gemeente. Maar tenslotte was heel de wereld zijn arbeidsveld. De apostel heeft een roeping voor *alle* heidenen, ook voor de Romeinen, tot eer van God. Laten de Romeinen niet denken, dat het naar Paulus' opvatting bij hen niet in orde is en dat de apostel zich daarom tot hen richtte. Integendeel, hij heeft zelf de overtuiging van hen, dat zij vol van goedheid zijn, vervuld met al de kennis en dat zij juist daarom ook in staat zijn om elkander terecht te wijzen. Het woord goedheid (*ἀγαθωσύνη*) komt slechts enkele malen in het Nieuwe Testament voor en dan uitsluitend bij Paulus, Rom. 15:14; Gal. 5:22; Ef. 5:9; 2 Thess. 1:11. Het is een bepaalde vrucht van de Heilige Geest, een vrucht van het licht, een gave Gods. We mogen denken aan een deugd, die door Gods genade het leven beheerst (vol), die iets blijvends is, dat de mens in goede richting stuwt. Zover zijn de Romeinen ook zonder Paulus gekomen. Dat betekent, dat er in hun midden reeds een groot werk Gods is geschied, dat hen in staat stelt het goede lief te hebben en te zoeken. Daarbij komt dan het vervuld zijn met kennis. Men moet het woord kennis (*γνώσις*) in de brieven van Paulus niet in louter intellectuele zin verstaan. Het is het hebben van inzicht, maar dan in zulk een zin, dat dit inzicht het leven beïnvloedt. Om een woord van onze dagen te gebruiken, die kennis draagt een existentieel karakter.

Paulus prijst de Romeinen dus zeer. En als hij er nu aan toevoegt, dat zij ook in staat zijn om elkander terecht te wijzen, dat is te waarschuwen en te vermanen, dan moet men daarin zien deze invloed op het leven van de goedheid en de kennis, waarop wij reeds doelden. Dat terecht wijzen heeft goede achtergrond, komt daaruit op en is dus een zaak van zeer grote betekenis. Wij horen niet, waarom of waartegen de Romeinen elkander moesten vermanen. Wat van belang is, is de algemene levenshouding, het concrete doet hier minder ter zake.

Zo spreekt de apostel over de grote betekenis van het onderling toezicht. Wij kunnen daarin zien het begin van de tucht. Immers, als de algemene onderlinge vermaning en terechtwijzing geen doel treft, zal er iets anders moeten volgen. Doch daarover spreekt Paulus hier niet.

Wij mogen evenwel niet nalaten te wijzen op de eerste woorden van Rom. 15:15. Paulus maakt daar een tegenstelling. Hoewel het zo goed was in Rome, heeft de apostel toch geschreven. Hij doet dat zelfs met enige vrijmoedigheid. Het kan weliswaar een herinnering zijn aan wat de Romeinen zelf reeds wisten en deden, niettemin Paulus schrijft.

Dit is een punt van veel belang. Het onderling vermaan is noodzakelijk, maar het maakt het ambtelijk vermaan niet overbodig, integendeel, dat gaat er boven uit.

§ 4. *Kol. 3:16.*

Kol. 3:16 geeft een vrij los naast het onmiddellijk voorafgaande staande vermaning. Van een bepaald verband kan niet worden gewaagd. Paulus spreekt in de vorm van een imperatief een wens uit. Het woord van Christus is een wat ongewone (gewoon is: het woord Gods), doch volkomen duidelijke uitdrukking. Men kan de tweede naamval in dubbele zin nemen en denken aan het woord, dat van Christus uitgaat en door Zijn apostelen wordt gebracht, men kan ook denken aan het woord, dat over Christus handelt, het evangelie. Wij gevoelen er het meeste voor om de zin ruim te nemen en dan aan beide te denken. Wat betekent nu, dat het woord van en over Christus in bepaalde personen (niet onder hen) woont? Denken we aan een plaats als Gal. 2:20, die van het leven van Christus in Paulus spreekt en daarmee, blijkens het verband aldaar, wil aangeven, dat Christus de apostel geheel vervult, zijn leven beheerst, hem leven doet, dan zullen we Kol. 3:16 aldus moeten verstaan, dat het woord van Christus naar de wens van de apostel de Kolossenzen geheel zal

overweldigen, zó, dat het hen troost, hun zegt, wie zij zijn en waarop zij hebben te hopen, maar ook, wat zij in verband daarmee hebben te doen. Misschien vindt men deze omschrijving iets willekeurig, doch men bedenke, dat inwonen van het woord in elk geval beeldspraak is en dus min of meer plastisch moet worden gezien.

Het merkwaardige van Kol. 3:16 is nu verder, dat er enkele malen mogelijkheid bestaat om de woorden op meer dan één wijze met elkaar te verbinden. Waar hoort *rijkelijk* bij? Wij nemen het het liefst bij het voorafgaande *wonen in*. Het is wel waar, dat rijkelijk wonen ietwat vreemd aandoet. Maar we herhalen, Paulus gebruikt beeldspraak en die laat wat ongewone uitdrukkingen toe. En in de tweede plaats, de volgende werkwoorden *lerende* en *terechtwijzende* hebben al een nadere bepaling bij zich, waardoor het, als dat niet beslist noodzakelijk is, wat overdadig wordt er nog één bij te nemen. De apostel spreekt dus van een in rijke mate, een overvloedig wonen in. Er volgt nu een eigenaardige constructie, feitelijk een anacoloeth. Immers, de twee deelwoorden, die het oorspronkelijk heeft, *lerende* en *terechtwijzende*, hangen in de lucht. Maar de bedoeling is niet onduidelijk. Paulus neemt deze deelwoorden zeer duidelijk van de Kolossenzen. De nieuwe vertaling heeft terecht: zodat gij leert en terecht wijst. Als het woord van Christus rijkelijk in de Kolossenzen woont, zal het hen brengen tot een bepaald spreken, bepaald tot leren en terechtwijzen. De verbinding van deze beide woorden is niet vreemd, we vinden haar ook, zij het in omgekeerde orde, Kol. 1:28.

Dit zijn nu de woorden, waar het voor ons doel op aankomt. Immers, zij hebben *elkander* tot object en spreken dus van het onderling vermaan. Het valt op, dat de apostel dit onderling vermaan van zeer grote betekenis acht. De inwoning van het woord van Christus, toch zeker geen kleine zaak, openbaart er zich in. Het valt ook op, dat dit terechtwijzen of vermanen met leren gepaard gaat, dat is, ongeveer hetzelfde karakter draagt. De gelovige brengt zijn broeder door woorden op het juiste pad en ontvangt daartoe de kracht van Christus.

Nu dit zo naar voren wordt gebracht, verwondert ons niet, dat het leren en vermanen nog nader wordt bepaald. Het geschiedt *in alle wijsheid*, dat is, het wordt door wijsheid gekarakteriseerd, het geschiedt wijs. We hebben hier weer een vraag, n.l. waar hoort in alle wijsheid bij? Wanneer wij, als we deden, *rijkelijk* bij het voorafgaande nemen, kunnen wij ook *in alle wijsheid* daar bijvoegen.

Evenwel, we wezen er reeds op, het ligt meer voor de hand de

nadere bepalingen over de verschillende werkwoorden te verdelen. Bovendien is *wonen in alle wijsheid* minder gemakkelijk te verstaan. *In (ἐν)* geeft vaak, ook hier wel, de wijze aan, waarop iets geschiedt, en dat is bij *leren* en *terechtwijzen* volkomen op zijn plaats.

Wat er verder in Kol. 3:16 volgt, is voor ons doel van minder belang, en nu het vervolg voor tal van vragen stelt, bepalen we ons tot enkele korte opmerkingen. Waarmee is *met psalmen, lofzangen, geestelijke liederen* te verbinden? Men is geneigd het dadelijk bij *zingende* te voegen, en dus niet bij het *voorafgaande*. Het is echter niet te ontkennen, dat hier enige moeite is. Voor eerst zou men bij *zingende* een accusativus verwachten. Inderdaad zou een accusativus meer gewoon zijn, maar het kan toch ook wel anders. En *zingen in* of *met* is tenslotte voor ieder duidelijk. Meer klemt de vraag, kan men met liederen, die toch hoorbaar zijn, *zingen in* (niet *met*, dus niet *van harte*) zijn hart? Maar het is ook niet zo eenvoudig om te vermanen met psalmen, lofzangen en geestelijke liederen. En al weer uitgaande van de regel, dat we de bepalingen het best over de verschillende werkwoorden kunnen verdelen, ligt het het meest voor de hand om de besproken woorden toch maar te voegen bij *zingende*. Dat past ook daarom goed, omdat dan het *leren* en *terechtwijzen* *elkander* betreft, terwijl het *zingen* van de liederen tot eer is van God. Het *zingen* wordt, zo gezien, door Paulus dus op één lijn geplaatst met het *leren* en *vermanen*, en zegt in zoverre ook weer iets over het karakter van dat *leren* en *vermanen*.

Er zijn over Kol. 3:16 nog een aantal niet zo gemakkelijk te beantwoorden vragen te stellen. Wat is het verschil tussen psalmen, lofzangen en geestelijke liederen? Hoe is *ἐν τῇ χάριτι* te verstaan? Moeten we daarbij aan dankbaarheid of aan genade denken? Wij laten deze vragen onbeantwoord, omdat ze voor ons doel niet van betekenis zijn.

Vatten we samen, dan kunnen we zeggen: Kol. 3:16 spreekt over vele dingen, ook over het broederlijk vermaan en dit vers doet het grote belang van dat vermaan uitkomen. Grond en wijze van het vermaan worden ons beschreven. En zo zien we wel, dat dit vermaan in de gemeente een zeer gróte plaats inneemt.

§ 5. *1 Thess. 4:18.*

Deze plaats geeft een vermaning van Paulus aan de Thessalonicenzen om elkander te vermanen, dat is in dit verband zeer bepaald te troosten met de woorden, die de apostel zo juist

geschreven had over het lot der vromen, die stierven, eer Jezus wederkwam. Van een vermanen om de zonde na te laten, om tot bekering te komen, om naar Gods geboden te leven, is hier dus geen sprake. Er is hier veel meer de oproep om elkander te wijzen op de vele voorrechten, die Christus aan de zijnen heeft beloofd. Wij noemen 1 Thess 4:18 dan ook alleen om te laten zien, hoe het elkander terecht wijzen (*νομιμαζειν*) volkomen past in de houding, die de apostel beveelt, dat de gelovigen jegens elkander zullen aannemen in het algemeen. Wij wijzen op Rom. 15:2 en 1 Thess. 5:11.

§ 6. *Hebr. 3:13.*

De roeping om op elkander toe te zien, elkander geestelijk te helpen, vinden we niet alleen in de brieven van Paulus. Hebr. 3:13 spreekt van het elkander *dagelijks vermanen, zolang men nog van een heden kan spreken*. Deze woorden staan in een zeer merkwaardig verband. Er is over de strekking van Hebr. nog wel enig verschil van mening. Naar ons oordeel vindt men in Hebr. 3:12 de centrale vermaning.¹⁾ De Hebreëen, Jodenchristenen, liepen niet gevaar, dat zij terug zouden vallen in het Jodendom, wel dat zij door ontrouw zouden afvallen van de levende God. Tegen die grote zonde moeten de Hebreëen elkander dagelijks waarschuwen. Ik zou durven zeggen, daar moesten zij zelf mee beginnen, daar moesten zij steeds mee bezig zijn. Zij mochten niet wachten, tot de ambtsdragers, die er wel zijn, Hebr. 13:7, er aan te pas zouden komen. Hier is dus wel zeer duidelijk een elkander waarschuwen, waarin we ook hier het eerste stadium van tuchtoefening mogen zien, omdat het verband niet alleen spreekt van ongelooft en afval, maar ook van het voorbijgaan van de tijd der genade en van verharding gewaagt.

§ 7. *Hebr. 10:25.*

Deze tekst ligt in hetzelfde vlak, als de zo juist besproken plaats. Toch is er aanleiding om 10:25 afzonderlijk te behandelen. Het gaat hier om een bepaalde zonde, om mensen, die hun eigen vergadering, de vergadering, waar zij thuis horen, in de steek laten en die daar een gewoonte van hebben gemaakt. Of die broeders naar een andere samenkomst (dit Schriftwoord wordt vaak verkeerd aangehaald, alsof er stond, bijeenkomsten, in het

meervoud) gingen, horen we niet, evenmin, dat zij thuisbleven. Nu duidelijk van eigen samenkomst sprake (*τὴν ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν*) is, is het eerste meer waarschijnlijk dan het laatste. In elk geval is hier van een zeer bepaalde zonde sprake. En daartegen vraagt Hebr. vermaan, en dat nog wel met zeer veel aandrang, immers met het wijzen op het naderen van de dag des Heren, vgl. vs 37 vlg. Het vermanen moet dus niet slechts in het algemeen, laat staan in de lucht geschieden, maar wie bij zijn medegelovigen de genoemde zonde ziet, (door dit te schrijven generaliseren wij immers niet te veel?) moet daar tegen optreden.

§ 8. *1 Thess. 5:14; 2 Thess. 3:15.*

Wij bespreken deze plaatsen samen, niet alleen omdat zij zonder meer duidelijk zijn en weinig of geen toelichting behoeven, maar ook, omdat zij beide voorkomen in een verband, dat niet slechts van een elkander vermanen van de leden der gemeente spreekt, doch ook van het terechtwijzende werk der ambtsdragers en zij aldus een overgang vormen tot een tweede groep van Schriftgedeelten, die wij onder de ogen hebben te zien.

1 Thess. 5:14 vermaant de apostel de geadresseerden, maar hij vermaant hen in de eerste plaats, dat zij zelf de *ἄτακτοι*, de mensen die zich aan geen regel of orde storen, die slordig leven, zullen terechtwijzen. Dat is volkomen duidelijk. Er mag in de gemeente geen ongeregelde wandel zijn, en als die er is en door anderen opgemerkt wordt, hebben die anderen daar waarschuwend tegen op te treden. Dat is Christenroeping op grond van goddelijk gebod. 2 Thess. 3:15 gaat in dezelfde richting, voegt er evenwel iets aan toe, dat voor ons doel van veel belang is. Het verband spreekt over de houding tot de broeder. De apostel onderstelt, dat er in de gemeente zullen zijn, die niet zullen luisteren naar de vele vermaningen, die hij gaf in zijn brief. Zij moeten op een bijzondere wijze worden behandeld, zelfs kras worden behandeld, opdat zij tot bekering komen. Of met het *iemand tekenen* en het *niet met hem omgaan*, reeds een tuchtmaatregel is bedoeld, kan worden betwijfeld, is in elk geval niet zo duidelijk, dat we er voor ons doel gebruik van zouden mogen maken. Maar wel duidelijk is, dat de terechtwijzing op broederlijke wijze moet geschieden. Dit brengen we met nadruk naar voren. Het zegt, *hoe* er tucht moet worden uitgeoefend. Het mag niet uit de hoogte gaan, niet *zó*, dat men zich boven de ander stelt, maar *zó*, dat de gelijkheid wordt geoefend en de liefde wordt bewaard. We mogen hier een kenmerk zien, dat bij geen tucht mag ontbreken.

§ 9. Kol. 1:28.

De tot dusver besproken plaatsen schreven over het onderling vermaan en wij menen in dit op elkander toezien en het elkander terechtwijzen het begin te moeten zien van de tuchttoefening in de Christelijke kerk. Doch in de in § 8 behandelde Schriftgedeelten kwam reeds van terzijde naar voren, dat er niet alleen moet zijn een optreden van de leden der gemeente jegens elkander, doch dat de *ambtsdragers* hier een bijzondere taak hebben. Men kan zeggen, dat het Nieuwe Testament daarvan vol is. Hoe heeft Jezus Christus, de Ambtsdrager bij uitnemendheid, getoornd tegen Farizeeën en Sadduceeën, hoe heeft Hij ook de zijnen vermaand! En de apostelen volgen dit voetspoor. Het is onnodig daarvoor teksten aan te halen. Voor ons doel is het wel nodig er op te wijzen, dat er Schriftwoorden zijn, waar het ambtelijk vermaan zich ten nauwste bij het vermaan der gemeentelieden aansluit, er toe opwekt, of in dezelfde lijn doorgaat. Daardoor wordt immers bewezen, dat er door het vermanen een vaste lijn loopt. Er wordt ook door aangetoond, dat het ambtelijke vermaan meer is, dan het persoonlijke, vgl. wat we schreven in § 8. Wij zouden hier in de eerste plaats kunnen wijzen op Tit. 1:9. De ambtsdrager Paulus spreekt daar tot de ambtsdrager Titus over de vereisten, die een goede ambtsdrager moet bezitten. Die vereisten zijn zulke, dat zij de ambtsdrager in staat stellen *te vermanen op grond van de gezonde leer en de tegensprekers te weerleggen*. Daar zou ook over dit Schriftwoord veel te zeggen zijn. Voor ons komt het hier op aan, dat de ambtsdrager heel in het bijzonder moet doen, hetgeen waartoe alle leden der gemeente geroepen zijn. Heel in het bijzonder, want het behoort tot zijn bijzondere taak; alleen als hij die gave heeft, kan hij optreden in het ambt. Maar dan zal juist daarom zijn vermanen en weerleggen een eigen karakter dragen. Men neme daarbij in aanmerking, wat Paulus verder in dit verband en ook in 1 Tim. 3-5 over de ambtsdragers schrijft, vgl. ook Hand. 20:28 vlg.

Het is misschien van nog meer belang om te letten op die plaatsen, waar, gelijk we zeiden, het ambtelijk vermaan ten nauwste verbonden is met wat we het gewone vermaan zouden kunnen noemen. Zo Kol. 1:28. Het merkwaardige van dit vers is, dat het woord *terechtwijzen* (*νομιθεῖν*), dat we enkele malen gebruikt zagen van de leden der gemeente, nu van Paulus zelf is gebezigd. Van leren (*διδάσκειν*) geldt hetzelfde. Zo is er nauwe verwantschap. Maar aan de andere zijde is er een in het oog lopend verschil. De apostel gaat uit van Christus, dien hij verkondigt.

Paulus wijst in dit verband uitdrukkelijk op zijn *ambt* (*διάκονος*), vers 25, hij is dienaar der gemeente, maar hij heeft ook een *bediening*, een rentmeesterschap van Godswege (*οἰκονομία τοῦ θεοῦ*) voor de gemeente. Hij moet het Woord Gods tot zijn volle recht doen komen (*πληρῶσαι*). Hij moet prediken, hoe rijk de heerlijkheid is van het nu geopenbaarde geheimenis. Het is van belang op deze dingen te letten, omdat zij spreken van des apostels bijzondere taak onder de heidenen. Welnu, tot die bijzondere taak behoort het *vermanen* en *leren*. Het Christus verkondigen bestaat ook in terechtwijzen en leren. Dat is dus geen kleine zaak, zij raakt direct Paulus' ambtsvervulling. Wij doen hier een stoute uitspraak, stout, omdat zij misschien iets verder gaat, dan we exegetisch kunnen verantwoorden. Christus heeft vermaand, terechtgewezen, Paulus, de apostel van Jezus Christus, doet het ook. Als hij het evangelie verkondigt, houdt dat ook in terechtwijzen. En hij leert het de leden der gemeente eveneens doen. Wij spreken hier niet van het ambt der gelovigen, omdat onze geloofsbelijdenis die uitdrukking in art. 28 bezigt van het reformerend optreden van de leden der kerk in dagen, waarin de ambtsdragers te kort schieten. Maar we wijzen hier op antw. 32 van de Catechismus. Een Christen is door het geloof lidmaat van Christus. Christus vermaant en oefent daardoor tucht. De ambtsdrager doet het in Zijn naam en elk lid der gemeente is geroepen het op zijn wijze en zijn plaats (dit menen wij er bij te moeten zeggen, omdat Paulus in de eerste plaats zelf terecht wijst en dan anderen opwekt om aldus te handelen) te doen.

Dit is voor de oefening van de tucht van veel belang.

§ 10. *1 Thess. 5:11.*

Over 1 Thess. 5 hebben wij reeds gesproken, bl. 12. Doch wij moeten er nog op terugkomen, omdat wij hier ook lezen, dat er verband is tussen het terechtwijzen door de ambtsdrager, bepaald door Paulus, en dat, hetwelk geschiedt door de leden der gemeente, het onderling vermaan. Vers 11 wekt Paulus op tot dit onderling vermaan, maar hij doet dat in de vorm van een vermaning. Hij vermaant, om te vermanen. Het gaat van hemzelf uit, vgl. ook vers 14, zie § 8. Dat komt hier heel sterk uit, juist omdat thans, niet als in vers 14, een kleine tegenstelling met het voorafgaande wordt gemaakt en daardoor tevens een nieuw begin (men lette op *δέ*, op de aanspraak *ἀδελφοί*), maar vers 11 een op zichzelf staande en toch ook weer min of meer samenvattende (*διό*) opwekking is, die zegt, waar het nu bijzonder op aankomt.

Men kan daarbij nog een vraag stellen. Het woord, dat in vers 11 door vermanen wordt vertaald, is *παρακαλεῖν*, een woord, dat zowel vermanen als vertroosten inhoudt. In 4:18 geven wij aan de betekenis vertroosten de voorkeur, zie bl. 12. Is het dan niet beter 5:11 ook in de eerste plaats aan vertroosten te denken, gelijk b.v. Bornemann wil doen? Wij merken op, dat deze uitlegger zelf er volkomen terecht op wijst, dat het genoemde Griekse werkwoord in een hogere eenheid troosten en vermanen samenvat. Wat op de voorgrond treedt, moet uit het verband worden opgemaakt. Nu diende hetgeen aan 4:18 voorafgaat bijzonder om te troosten. Wat echter aan 5:11 voorafgaat, ligt althans meer in de lijn der vermaning, en het *bouwt elkander op*, dat volgt, is zeker meer vermaning dan vertroosting. Vandaar dat we schreven, zoals we deden.

Nu wij vers 11 bezien hebben, is het de plaats om, wil men nog eens, op vers 12 vlg. de aandacht te vestigen. De ambtsdragers moeten in ere worden gehouden, ook omdat zij terechtwijzen. Hier blijkt opnieuw, dat dit terechtwijzen van zeer grote betekenis is.

§ 11. *Vermanen.*

Leert het Nieuwe Testament ons iets omtrent de wijze van *het vermanen, het terechtwijzen*, bepaald dat der ambtsdragers, dat is dus over de wijze, waarop hun tucht oefening geschiedde? Er is reden voor die vraag, omdat er wel is waar een enkele aanduiding wordt gevonden, zo 1 Thess. 5:14: *wijst de ongeregelde terecht*, maar doorgaans in meer algemene termen, d.w.z. zonder nadere bepalingen, over het oefenen van tucht wordt gesproken.

Nu kunnen we al dadelijk opmerken, dat heel het gedrag jegens de naaste door liefde moet worden beheerst. Dat betreft *alle* handelingen, dus zeker ook de oefening van de tucht. Daarvoor hebben Rom. 12:10; 1 Petr. 1:22 ongetwijfeld ook betekenis. Dat wij de ambtsdragers daarbij niet moeten uitsluiten, ligt in de aard der zaak. Maar het is niet te verwonderen, dat voor hen nog enige bijzondere voorschriften worden gegeven.

Wij kunnen het beste uitgaan van Hand. 20, waar Paulus zijn opdrachten geeft aan de oudsten of ouderlingen van Efeze. Hand. 20:28 vermaant de apostel hen *toe te zien op zichzelf en op de gehele kudde, waarover hen de Heilige Geest tot opzieners gesteld heeft*. Wij horen hier eerst iets over de ver-

houding van de ambtsdragers tot de gemeente. De oudsten dragen geen ander karakter dan de leden der kerk. Zij zijn geen koningen, laat staan tyrannen, ze zijn zelf aan zwakheden onderhevig, Hebr. 5:2. En als er niemand anders is, die het doen kan, dan moeten zij zelf op zichzelf toezien, opdat zij niet in zonde vallen. De gemeente heet *kudde*, het woord doet denken aan herderlijke zorg. Dat is een liefdevol behartigen van de belangen. Vandaar ook, dat van *weiden* gesproken wordt. En daarbij wordt herinnerd aan de bloedstorting van Christus, om de waarde van de kudde in het licht te stellen. Geen ambtsdrager zal zich aan haar vergrijpen! Dit alles geeft op het oefenen van toezicht, dat is toch ook op de tucht, als we het in hedendaagse Nederlandse woorden uitdrukken, een bijzondere kijk. Tucht moet in liefde geschieden, zij is zorgen voor, zij dient de opbouw, het welzijn der gemeente, maar die tucht loopt dan ook over alles, zeker over het leven, en we mogen, in verband met wat nog volgen zal, ook zeggen, ook over de leer. Trouwens, dat wordt feitelijk ook hier, vs 30, uitgesproken. Men kan in vs 35 vlg. nog een algemene aanduiding vinden van de wijze, waarop de tucht moet worden geoefend, vgl. ook 3 Joh.: 9 vlg.

Uitvoeriger spreekt Paulus over de wijze van tuchtoefening in de pastorale brieven, en dat is ook niet te verwonderen, gezien het karakter dezer brieven. In 1 Tim. is van *dwaalleer* sprake, 1:3. Timotheus mag die niet laten begaan, doch moet er tegen opkomen. Wij zien hier duidelijk, dat de tucht ook gaat over de verkeerde leer. Doch er volgt een lange lijst van ongerechtigheden, die door God verboden zijn en die Zijn ambtsdrager heeft te bestraffen en te keren, want dit laatste moet wel de zin der opsomming zijn. In 2 Tim. 2 en 3 geeft Paulus een dergelijk betoog en in Tit. 1 schrijft de apostel in gelijke geest. Wij moeten echter vooral op 1 Tim. 3 en Tit. 1 wijzen, waarin Paulus opsomt, aan welke eisen de ouderling en de diaken heeft te beantwoorden. Het zijn eisen, die een ambtelijk optreden mogelijk maken en die bepaald ook in verband staan met het optreden tegenover anderen, en dat is in deze brieven niet in de laatste plaats de paraenese. Want de omstandigheden, waarin Timotheus en alle ambtsdragers hebben op te treden, zijn moeilijk, omdat er dwaalleer is en losheid van levenswandel.²⁾

§ 12. Algemeen.

Wij hebben nu het belangrijkste, dat over de terechtwijzing, de vermaning als tuchtmiddel ons in het Nieuwe Testament is geopenbaard, besproken. (Over Matth. 18:15-17 zie § 19). Dat

noopt ons er toe een slotsom te trekken. Vermaning moet er in de eerste plaats zijn tussen de leden der gemeente onderling, en moet daarna ook geschieden vanwege de ambtsdragers. De vermaning, de terechtwijzing gaat over leer en leven en moet in liefde geschieden. Zij heeft ten doel de bekering van de zondaar, Hand. 17:30; 26:18; Jak. 5:19, 20; Openb. 2:5; 3:3, 19.

Het is hier de plaats om te wijzen op een heel merkwaardig verschijnsel. De terechtwijzing, de oproep tot bekering in de zin, waarin de apostolische brieven daarvan spreken, is een bijzondere genade, die God schenkt in de nieuwe bedeling.

Ongetwijfeld wordt onder de oude bedeling opgeroepen tot bekering. Men kan zelfs zeggen, dat het een voorname taak der profeten is om dat te doen. Ook bepaalde personen worden opgeroepen om af te laten van hun zonden en een nieuw leven te beginnen. Maar het geschiedt anders, nadat Jezus is gestorven en opgestaan. Er is dan een mondige gemeente, die als gemeente ook de taak heeft om terechtwijzend op te treden, en dat komt bijzonder uit in de onderlinge vermaning, 1 Joh. 2:20, 27, die in het Oude Testament zó niet wordt gevonden. Onder de oude bedeling komen zeer zeker de profeten uit het volk, waaruit God hen roept, maar zij staan feitelijk naast de gewone ambtsdragers, treden op, als de priesters hun taak niet vervullen en integendeel deel hebben aan de zonden van het volk. De profeten hebben dan te spreken van de ontferming en de genade Gods, maar zij moeten toch beginnen met het volk te wijzen op zijn afwijkingen en op het oordeel, waarmee God de Here bedreigd heeft en dat zeker komen zal, als het volk zich niet bekeert.

De overgang tussen oude en nieuwe bedeling vinden we in het optreden van Johannes de Doper. Als hij roept: bekeert U, sluit hij nauw aan bij de prediking der profeten, die ook tucht oefenden, veroordeelden in hun vermanen. Maar Johannes is meer dan de profeten, Matth. 11:9, want hij mag ook prediken: het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen. Jezus is geboren en staat gereed om Zijn werkzaamheid in het openbaar te beginnen. Jezus en de apostelen nemen de oproep van Johannes over, maar nu is het koninkrijk Gods gekomen, Matth. 12:28, het is in het midden der hoorders of in hun harten, Luk. 17:21. Zulk een verkondiging leest men in het Oude Testament niet. Daarom spreken wij van een voorrecht der nieuwe bedeling, dat Christus voor de zijnen verwierf.

Hier blijkt opnieuw, dat liefde de tucht oefening beheerst.

Wij noemen nog een punt, waarbij wij voor het minst van een analogie kunnen spreken. Het Oude Testament kent blijde

boodschappers. Wij denken thans niet aan de profetieën over het werk van Christus, als Jes. 40:9; Mich. 4:1, maar aan een gebeurtenis, als ons in 2 Kon. 7:9 wordt verhaald. De melaatsen brachten een blijde tijding, maar die is niet te vergelijken met wat de herders mochten berichten, Luk. 2:17, of de vrouwen na de verrijzenis, Luk. 24:9. Nog eens, in de nieuwe bedeling is de gemeente, zijn haar leden, mondig. Ze zijn het ook ten aanzien van de tucht.

§ 13. *1 Kor. 5.*

Het blijft niet bij vermaan. De terechtwijzing leidt tot verder optreden, bepaald dan, als naar haar niet wordt gehoord. Dat vinden we in 1 Kor. 5. Maar dat is niet het enige. 1 Kor. 5 biedt ons nog een element, dat we tot dusver niet gehad hebben n.l. het waken voor de heiligheid der gemeente.

Het is tot recht verstand van 1 Kor. 5, bepaald dan om de betekenis te zien, die deze plaats heeft voor de oefening van de tucht, wel gewent niet dadelijk te beginnen met de exegese van het genoemde hoofdstuk, maar de zaak wat dieper op te halen. Men kan de gehele eerste brief naar Korinthe bezien onder het gezichtspunt van de *ἐξουσία*, de bevoegdheid, de Christelijke vrijheid. De Korinthiërs maakten misbruik van de vrijheid, die zij in Christus hadden. Zij meenden, dat die vrijheid richtsnoer voor het leven kon zijn, en zagen niet, dat vrijheid nooit het leven beheersen kan, doch dat dit alleen geschieden kan door het gebod Gods, bepaald door het gebod der liefde. En omdat zij dat niet zagen, kwamen zij tot allerlei losbandigheid, een losbandigheid, die zulke ernstige afmetingen aannam, dat Paulus tussenbeide moest komen met een bijzonder optreden, een optreden, dat we kunnen noemen een oefenen van tucht. Voor ons doel is het dan verder wenselijk, dat we beginnen met onze aandacht te schenken aan 1 Kor. 3:15. Het verband spreekt van tweeeërlei bouwen op het goede fundament Jezus Christus, dat door Paulus is gelegd. Er is een slechte wijze van bouwen. Die is er, wanneer er met hooi of stro wordt gewerkt. Dat slechte materiaal doet het niet, het is vergankelijk en dat het vergankelijk is, zal ook aan de dag komen, het vuur zal het uitmaken. En als het werk verbrandt, dan zal de slechte bouwer, zo schrijft Paulus, gestraft worden, doch hijzelf zal gered worden, maar als door vuur heen.

Wij horen hier van een oordeel, maar van een oordeel, dat niet onherroepelijk is. Het slechte werk zal vergaan in het vuur van

het oordeel; als de grote dag komt van het eindgericht, zal het blijken niet te kunnen bestaan. En dat is een straf voor de slechte bouwer. Maar dit is niet het laatste, dat van hem kan en moet worden gezegd. Voor hem persoonlijk is er redding, hij kan zalig worden. In welk geval dat geschieden zal, schrijft de apostel hier niet. Toch zegt hij iets meer dan de mogelijkheid, het futurum spreekt van iets, dat zal gebeuren.

Dit is voor ons onderwerp van belang. Daar gaat een oordeel over het werk, doch voor de zondaar is er behoud. Wij menen hier het karakter van de oefening der tucht te mogen zien. Die oefening is er. Zij wordt hier in Gods hand gelegd, over haar uitoefening op aarde spreekt de apostel in hoofdstuk 5. Zij is er, doch zij loopt uit op behoud. Dat is het karakter van alle oefening van tucht. Zij moet geschieden; zij kan zelfs als straf worden gezien. Doch haar einde is niet verloren gaan, doch zaligheid. Wij herhalen, en leggen daar nog eens nadruk op, dat de tucht-oefening hier beschreven wordt als daad Gods. Zij wordt, men vergunne ons de uitdrukking, van haar ideale zijde gezien.

Zo doet God het en zo zal het ook uitkomen (*ἡ ἡμέρα δηλώσει*). Dat als mensen optreden, ook al treden zij op in de naam en volgens de opdracht van Christus, het volmaakte niet zal worden bereikt, staat a priori vast.

Nu is het merkwaardig, dat Paulus, na over de ideale oefening der tucht te hebben geschreven, komt op de heiligheid der gemeente, en dat hij het doet op zulk een wijze, dat voor hem vaststaat: de gemeente weet deze dingen en is ook wel bereid om er mee te rekenen (*οὐκ οἴδατε*).

De Korinthiërs, — en wat hier van hen staat, mag krachtens het verband, dat een zeer algemeen karakter draagt, van alle Christenen worden genomen — zijn een tempel Gods en de Geest van God woont in hen.

Het spreken van een tempel brengt ons naar de ceremoniële eredienst. Wij mogen veilig zeggen, dat de apostel hier beeldspraak gebruikt, of wil men, dat hij rekent met de vervulling van de oudtestamentische ceremonien. Paulus verlangt niet, dat heidenchristenen, zoals de Korinthiërs waren, de tempel te Jeruzalem zullen binnengaan om daar hun offers te brengen. Wie de brief aan de Galaten gelezen heeft en wie kennis genomen heeft, van wat er naar Hand. 15 op de eerste synode te Jeruzalem is geschied, weet, hoe Paulus er op staat vast te houden, dat de heidenen vrij zijn van de vervulling van de ceremoniële wet. Maar dat wil niet zeggen, dat die wet voor hen alle betekenis heeft verloren. Zij beeldt af, zij profeteert. En dat blijkt 1 Kor. 3:16 ook duidelijk. In de tempel ligt afgebeeld, voor altijd afge-

beeld, dat God woont in het midden van Zijn volk, dat in de nieuwe bedeling bepaald ook van de Heilige Geest kan worden gezegd, dat Hij woont in het midden der gemeente.

Dan, hoe belangrijk dat ook is en hoeveel daarover zou zijn te zeggen, voor ons doel behoeven we op dit deel van Paulus' uitspraak niet nader in te gaan. Voor ons onderwerp is het andere deel der uitspraak van belang: de tempel Gods, en dat zijt *gij*, is heilig. Zo spreekt de apostel ons in verband met de oefening der tucht, waarover we schreven, over de heiligheid der gemeente. Juist omdat de apostel dat doet, nadat hij de tempel heeft genoemd, zodat hij de heiligheid der gemeente beschrijft in een oudtestamentische figuur, is het gewenst althans iets te schrijven over de heiligheid van het Israëlietische volk in verband met zijn eredienst. Het is niet noodzakelijk daartoe het gehele Oude Testament te doorlopen. Enkele opmerkingen zijn voldoende. Ex. 19:10 vlg. lezen we het gebod des Heren aan Mozes om het volk te heiligen, nu God verschijnen zal op de Sinaï om Zijn heilige wet te geven. Die heiliging wordt zeer uitvoerig beschreven. Verschillende maatregelen moeten worden genomen. De doodstraf wordt gesteld op onvoldoende heiliging. Dat geldt zelfs voor het vee. Wanneer God tot Zijn volk komt, zal het rein voor Zijn aangezicht staan. Lev. 11:29 staat: Weest dan heilig, want Ik ben heilig. De grond van de verplichting om rein te zijn wordt daarin duidelijk aangewezen. Dat dit gebod herhaald wordt Lev. 19:2; 20:7, bewijst zijn grote betekenis. En — om er dit maar dadelijk aan toe te voegen — dat we het gebod aangehaald vinden in het Nieuwe Testament, 1 Petr. 1:16, bewijst zijn blijvende betekenis. Het volk Gods zal rein zijn, omdat de Here rein is, dat geldt ook in de nieuwe bedeling.

Maar we hebben, eer we daarop nader ingaan, nog te letten op enkele andere gegevens uit het Oude Testament. Wanneer Salomo de tempel inwijdt, lezen we wel niet met zovele woorden, dat het volk zich moet heiligen, doch de eerbied die Salomo betoont, heel zijn optreden bij het openen van het heiligdom spreekt toch van de vrees, die het volk moet koesteren, nu God in het nieuwgebouwde huis onder Zijn volk wilde komen wonen, vgl. ook 1 Kon. 8:64; 9:3, 7. Misschien komt de gedachte van heiligen of reinigen nog iets duidelijker uit bij de inwijding van de tweede tempel, Neh. 3:1; 12:30.

Er was onder de oude bedeling ook oefening van tucht. Wie de heiligheden des Heren niet ontzag, moest worden uitgeroeid, dat is ter dood gebracht, maar juist daardoor ook buiten het heilige volk worden geplaatst, Ex. 12:15, 19; Num. 19:13, 20. Eigenaardig is, dat Lev. 22:3 spreekt van een uitroeien *van voor*

Mijn aangezicht, het uitroeien is scheiden van God, die in Israël wonen wil, vgl. ook Hos. 4:6. Het is niet te ontkennen, dat uitroeien ook wel gebruikt wordt van een enkel ophouden te bestaan, Ps. 37:9; 109:13; Spr. 2:22 enz. Dat neemt niet weg, dat het in de grond der zaak toch spreekt van een tuchttoefening, die inhoudt: verdrijven uit het volk, zoals Adam en Eva uit het paradijs verdreven werden, scheiden van God. Wij naderen hier tot I Kor. 5:2.

Wij hebben deze dingen naar voren gebracht, omdat zij licht geven over de betekenis van I Kor. 3:16, 17, de plaats, die men in zoverre als grondslag van de tuchttoefening in I Kor. 5 beschreven, kan beschouwen, als deze ook de heiligheid der gemeente raakt. Die heiligheid der gemeente is een zaak van groot gewicht. God wil, dat er geen ban over het volk zal komen. En waar die komt, daar moet zij worden uitgezuiverd. We denken hier ook aan de geschiedenis van Achan, Joz. 7. Zowel het oude Israël als het volk Gods in de nieuwe bedeling, zal een heilig volk voor de Here zijn. En indien daaraan ontbreken gaat, is er plaats voor de oefening van de tucht.

Op deze heiligheid van het volk en de daaruit voortvloeiende eisen doelt de apostel ook in het laatste vers van hoofdstuk 3, als hij schrijft: doch gij zijt van Christus en Christus is van God, vgl. ook 6:12-20.

Over hoofdstuk 4 behoeven wij hier niet te spreken. Het staat zeer zeker op de grondslag, die in cap. 1 voor de gehele brief is gelegd, maar over een uitwerking voor het leven (van leertucht is in I Kor. geen sprake) en over tuchttoefening, die daarmede in verband staat, handelt het niet. Des te meer vinden we dat in cap. 5, dat de belangrijkste plaats biedt voor de tuchttoefening over het leven, die in de gehele Paulinische briefwisseling is te vinden.

Het geval, dat Paulus aan de orde stelt, is vrij eenvoudig. Er is te Korinthe een man, die met zijn stiefmoeder leeft, Lev. 18:7 vlg.; Gen. 35:22. Maar dat geval wordt door Paulus op een bijzondere wijze aangeduid. Hij leidt het in met *algemeen* (*ἄλλως*), dat we het liefst verbinden met *wordt er bij u van gesproken* (letterlijk: wordt gehoord, *ἀκούεται*). Er loopt te Korinthe een algemeen gerucht, dat er hoererij voorkomt. Wie over Korinthe sprak noemde het ergerlijke geval, dat zich daar had voorgedaan. En men voegde daaraan toe, dat de gebeurtenis plaats vond in de Christelijke gemeente, waarin men iets dergelijks zeker niet zou verwachten. Men wist, dat in de kerk van Christus hoererij streng verboden was. Dat wisten de Christenen, doch in een ontuchtige stad als Korinthe was, moeten de

heidene (en ook de Joden, al stonden die er anders tegenover) het verschil tussen zichzelf en de Christenen spoedig hebben opgemerkt. En nu is het geval wel heel erg. Zelfs de heidene, die toch wel aan iets gewoon waren op dit terrein, — men denke aan wat Paulus schrijft, Rom. 1:18 vlg., — deden zulke dingen niet. Het is nog van belang op te merken, dat het Griekse woord *πορνεία* alle mogelijke ontucht kan aanduiden. De apostel komt van het algemene tot het bijzondere geval. Het wijst op de ernst van de thans bedoelde zonde.

Paulus spreekt van de houding der gemeente tegenover de ongerechtigheid, waarvan ieder wist, dat zij in haar midden voorkwam.

De houding is die van opgeblazenheid. Men trekt er zich niets van aan niet alleen, maar gaat zelfs voort zich te beroemen in eigen geestelijke welstand. Dat Paulus aldus schrijft, is op zichzelf al een tuchtoefenende vermaning. De apostel zegt, dat het niet blijven mag, zoals het is. Voor hoogmoed moet droefheid in de plaats komen.

Van belang is wat er verder volgt. De apostel wekt niet alleen op om de levenshouding te veranderen, maar ook om de zondaar uit de gemeente te verwijderen. Hier ziet men duidelijk, hoe zwaar Paulus de heiligheid der gemeente weegt. Immers, het is niet slechts zo, dat de Korinthiërs gestraft worden om hun nalatigheid, het is niet minder zo, dat zulk een zondaar in hun midden niet mag worden geduld. Wat bedoelt Paulus met iemand uit de gemeente verwijderen? Tot op zekere hoogte geeft het vervolg daarover uitsluitel. Vs 5 spreekt van overgave aan de satan. Maar dat is het slot van het drama, zover gaat vs 2 nog niet. Dit vers spreekt van een uitsluiten uit de kring der gemeente. De zondaar wordt er niet meer toe gerekend, telt niet meer mee, hij behoort tot de buitenstaanders, vgl. vs 13. De beste toelichting zal Matth. 18:17 slot geven. Het zal niet te ver gaan, als we aannemen, dat Paulus, die meer dan eens woorden van Jezus aanhaalt, ook dit woord des Heren heeft gekend. Wat dat uitsluiten uit de gemeente nu precies inhoudt, is moeilijk te zeggen. Naar onze maatstaf gerekend, zou het kunnen betekenen een niet toelaten tot de bediening van het sacrament. Maar daarvan spreekt Paulus niet met zovele woorden. Men zou het kunnen afleiden uit wat de apostel I Kor. 11:17 vlg. schrijft, waar immers blijkt, dat het avondmaal bediend wordt, wanneer men als gemeente bijeenkomt. (*συνερχομένων ὑμῶν ἐν ἐκκλησίᾳ*).

In dien kring hoort de openbare zondaar niet meer thuis.

Wij moeten daar echter onmiddellijk aan toevoegen, dat deze uitsluiting van de zondaar uit de gemeente niet betekent een

zich niet meer om hem bekommeren. Dat mogen we lezen in het slot van vs 5, al is het waar, dat vs 11 uitdrukkelijk de omgang met zulk een overtreder van Gods wet verbiedt. Hij is in de volle zin van het woord uitgesloten. Maar wij mogen hier 2 Kor. 2:7 vlg. niet vergeten. Ook daar is van een ernstige zondaar sprake. Paulus schrijft niet, hoe hij met de tucht moet worden behandeld, doch wel, dat hem liefde moet worden betoond. Dat zal hij bij ons geval niet uit het oog hebben verloren.³⁾

Een volgende vraag is, van wie of van wien moet de 1 Kor. 5:2 en 13 geëiste tuchttoefening uitgaan. Deze vraag is zeer moeilijk te beantwoorden, omdat in de brieven naar Korinthe niet direct, hoogstens indirect, over ambtsdragers wordt gesproken. Wij gaan niet mede met de theorie, dat er in de kerk te Korinthe, toen zij Paulus' brieven ontving, nog geen ambtsdragers waren, doch dat de gemeente door bijzondere gaven des Geestes (charismata) werd geregeerd.⁴⁾ Wanneer Paulus gewoon was in de kerken, waar hij arbeidde, ambtsdragers te doen verkiezen. Hand. 14 : 23, zal hij dat te Korinthe niet hebben nagelaten. En als er ambtsdragers waren, zal door hen de uitsluiting uit de gemeente zijn geschied. Maar we kunnen hier niet verder gaan dan waarschijnlijkheid. Zekerheid hebben we niet en we moeten ons vergenoegen met de opmerking, dat Paulus uitsluiting eist en dat die zal hebben plaatsgevonden.

De zin, waar het ons in de eerste plaats om te doen is, omdat hij van tuchttoefening spreekt, is niet alleen een zeer samengestelde, doch plaatst ook door de uitdrukkingen, die gebezigd worden, voor onderscheiden vragen. Het samengesteld zijn openbaart zich daarin, dat de verschillende delen, van wat Paulus hier schrijft, op meer dan één wijze met elkander kunnen worden verbonden. Wij gaan thans op deze moeilijkheden niet in, doch verwijzen naar onze Kommentaar op 1 Korinthe, waarin we, naar we hopen, hebben aangetoond, dat de beste verbinding deze is, die *met de kracht van onze Here Jezus Christus verbindt met wanneer wij vergaderd zijn en in de naam van de Here Jezus met over te geven aan de satan*, de woorden, waar het bovenal op aankomt.

Vs 3 begint met uiteen te zetten, wat Paulus gedaan heeft. De kerk te Korinthe deed niets, was trots op haar voorrechten, had geen oog voor de schrikkelijke zonde, die in haar midden werd gevonden. Maar Paulus heeft, zodra hij op de een of andere wijze, welke, kunnen we hier onbesproken laten, in kennis kwam met de zonde te Korinthe, wel iets gedaan. Vs 3 is een reden. Dat Paulus wel iets deed, wordt krachtig uitgedrukt. Wanneer die uitspraak een reden is, wil dat zeggen, dat de Korinthiërs iets

hadden moeten doen. Doch zij hebben dat nagelaten. Zij wisten nog niet, wat de apostel had gedaan. Dat deelt hij hun thans mede en als zij het horen, zullen zij zeggen: dat hadden wij reeds lang moeten doen! En de apostel mag verwachten, dat zij het thans, na zijn brief te hebben gelezen, of te hebben aangehoord, onmiddellijk zullen doen, vgl. vs 13. Paulus vraagt, dat men zich zal bedroeven en dat dit tot uitbanning van de zondaar zal leiden. Dat de apostel dit van de Korinthiërs vraagt, dat is, een daad van hen vraagt, doet zien, dat hijzelf geen concrete daad heeft gedaan, anders gezegd, dat, als hij iets naar de geest heeft gedaan, dit slaat op een geestelijke daad, b.v. het afleggen van een verklaring volgens welke de gemeente zich had behoren te gedragen. Paulus leeft met de gemeenten mede, bidt voor de kerken, maar werkt ook met haar mede, Hand. 20 : 18 vlg.; 2 Kor. 11 : 28. Daarom ligt het geheel in de lijn van Paulus' arbeid, dat hij, toen hij van de grote zonde te Korinthe hoorde, geestelijk iets deed. Hij was wel lichamelijk afwezig, want hij bevond zich te Efeze, 16 : 8, maar als apostel en vader der gemeente, was hij in de geest steeds bij hen, d.w.z., Paulus leeft in de geest steeds met hen mee en gaf hun daarvan ook de blijken, Kol. 2 : 5. In dat licht moet men het *alsof ik aanwezig was*, verstaan. Het is niet een alsof, dat spreekt van een niet-werkelijkheid, dat zegt, het scheen wel zo, maar het was niet zo. Het is het *alsof*, dat uitdrukt: in dezelfde mate als, ik scheen afwezig, was in werkelijkheid aanwezig en trad als aanwezig op. Paulus had de mogelijkheid en het recht om op te treden en trad ook in feite als tegenwoordig op. Men zegge niet, dat deze verklaring een onmogelijkheid stelt. Vooreerst zouden we daar toch niet voor uit de weg mogen gaan, nu het Grieks deze uitlegging en geen andere toelaat, maar in de tweede plaats is er wel zulk een vorm van intensief meeleven, die niet verschilt van een lichamelijk aanwezig zijn.

Wat heeft Paulus dan in de geest gedaan? Hij heeft reeds een vonnis geveld (*ἤδη κέκρικα*). Hij is dus de Korinthiërs vóórgelaten, heeft vóór hen een beslissing genomen en blijkens het perfectum geldt die beslissing tot in het heden. Hier blijkt weer duidelijk, dat we met een louter geestelijke handeling te maken hebben. De apostel nam een besluit. Wat dat besluit inhield, horen we vs 4-6.

Aandacht verdient nog de wijze, waarop Paulus de zondaar aanduidt: *hem, die op zulke wijze zo iets heeft begaan*. Ook hier blijkt het ernstige bedrijf van de zondaar, dat een bijzonder optreden van Paulus noodzakelijk maakte. De apostel, zo leert vs 4, heeft besloten de zondaar *over te geven aan de satan*. Die overgave is inhoud van besluit, doch zij is niet een daad van Paulus

alleen, integendeel, Paulus beschrijft in de brede, op welke wijze die overgave, waartoe hijzelf wel besloten had, maar die hij niet zonder meer zelf volvoerde, zou moeten geschieden. Wij horen hier, hoe het karakter was van de tuchttoefening.

In de eerste plaats was het een overgave in de naam van de Here Jezus. Wij zijn wel eens gewoon om *in de naam van* op te vatten als: in opdracht van. Dat ligt er ook wel in, maar er ligt meer in. Er ligt ook in het bepaalde, het uitdrukkelijke noemen van de naam. Als de naam des Heren bij een daad genoemd wordt, krijgt die daad daardoor een bijzonder karakter. De kracht des Heren, die straks ook genoemd wordt, werkt zoal niet er in, dan toch er bij. Het is een daad met gezag, een geldende daad. Jezus wordt Heer genoemd.

Een tweede opmerking is, dat die daad geschiedt in een officiële vergadering der gemeente. Dat er zulke vergaderingen waren, leert heel de brief, men zie b.v. het reeds geciteerde 11 : 17, 18. De daad geschiedt in wat wij zouden noemen een godsdienst-oefening. Ook dat is voor de oefening van de tucht van belang. Die samenkomst is een bijeenzijn (*συνάγωμα* is DP) van de Korinthiërs, en Paulus' geest. De apostel is, gelijk we reeds hoorden, niet lichamenlijk tegenwoordig geweest. Vraagt men, wat de hier bedoelde geestelijke aanwezigheid in concreto inhoudt, dan antwoorden we: Paulus was de stichter der gemeente, hij had het evangelie te Korinthe gebracht, hij moet ook, blijkens hetgeen wij in de brieven vinden, gepredikt hebben, hoe Christenen hadden te leven. Wanneer de gemeente bijeen was, moet men de prediking van Paulus hebben overdacht en daarover hebben gesproken. Men moet ook hebben opgehaald, wat hij geleerd had inzake een godzalige wandel. Zo was Paulus in de geest tegenwoordig en rekende men met zijn woord. Ook met het woord, dat er op aandrang de heiligheid der gemeente te bewaren en de zondaren buiten te sluiten. Het is niet onmogelijk, dat de apostel op deze dingen in een vorig schrijven had aangedrongen. Dat men zijn vroegere brief las, is wel aan te nemen, 5 : 9.

Maar niet alleen Paulus en de gemeente zijn bijeen, daar is ook *de kracht van de Here Jezus*. Die is er op andere wijze, dan de geest van Paulus er was; er wordt een ander voorzetsel gebruikt, n.l. *met* (*σύν*). Christus is naar Zijn belofte bij Zijn kerk, Matth. 28 : 20. Hij is dat in het bijzonder, wanneer zij in Zijn naam, dat is officiële, bijeen is, Matth. 18 : 20. Zo werkt de kracht van Christus in de godsdienstoefeningen te Korinthe. De kerk heeft de bevoegdheid om in en met die kracht te handelen. Zij mag dat doen, als zij naar het gebod Gods zondaren buitensluit.

Tenslotte horen we, wat dan in die heel bijzondere vergadering

moest worden gedaan. Zij moest in de naam des Heren de zondaar overgeven aan de satan. Het is niet zo eenvoudig deze uitdrukking te verklaren. Men kan het zó omschrijven: wie buiten de gemeente is gesloten, staat niet meer onder de zegenrijke heerschappij van Christus, kan niet op Zijn hulp rekenen in de strijd tegen de zonde. De satan heeft vrij spel over hem, zoals de duivel vrij spel had over het vlees van Job, zoals God de zondaren, die zich niet bekeren, overgeeft aan de ongerechtigheid. Rom. 1 : 24, 26, 28 leert ons de betekenis van deze overgave zien. Wij mogen op deze plaatsen wijzen, omdat Paulus in de vaste overtuiging leeft, dat wat hij en de gemeente in de kracht van Christus doen, geldt voor God, vgl. Matth. 16 : 19; Joh. 20 : 23. Of er dan nooit eens een vergissing kan zijn, of ontrouwe ambtsdragers niet ten onrechte kunnen uitsluiten, 3 Joh.: 10, is een vraag, die Paulus niet stelt, hij kent alleen het handelen in de vreze Gods. Er is een goddelijke overgave aan de macht der zonde, vgl. ook Gal. 1 : 8; 1 Kor. 16 : 22. De macht, die de duivel over de zondaar krijgt, is tot verderf van het vlees. Wij stuiten hier op een moeilijkheid. Moet *vlees* genomen worden in de gewone zin van het woord dus van de materie, waaruit het lichaam is opgebouwd, of moet het verstaan worden in de bijzondere zin, waarin Paulus het menigmaal bezigt, het zondige vlees, in feite: de zondaar?

Oppervlakkig bezien schijnt meer voor het eerste te pleiten.

De satan moet het vlees van de zondaar verderven. Maar hij zal toch geen zondig vlees te gronde doen gaan, vlees, dat zich in zijn dienst gesteld heeft, dat hij gebruiken kan en inderdaad gebruikt voor de uitbreiding van zijn rijk? Bovendien kunnen we ook niet denken aan wat de apostel schrijft in Rom. 1. Daar wordt gepredikt, dat de ontuchtigen in hun zonde zullen voorthollen en daarmee hun eigen lichaam zullen te gronde richten, Rom. 1 : 24, 27. De zondaar, over wie 1 Kor. 5 schrijft, is ook een ontuchtige en ook van hem kan worden verwacht, dat hij van kwaad tot erger zal komen. Toch, hoeveel waars in deze argumenten ligt, we menen, dat de andere verklaring de voorkeur verdient. Er is voor deze zondaar redding. Doel van de tucht is, dat zijn geest behouden zal worden. Tegenover vlees staat dus geest en geest is hier de persoonlijkheid, zoals die gestempeld wordt door de Heilige Geest. De satan werkt tenslotte in dienst des Heren en heeft, door God gedwongen, mede te arbeiden aan de uitbreiding van het rijk Gods. Daarom kiezen we de exegese, dat het werk des duivels onder de toelating niet alleen, maar door het bestier Gods aangewezen is, om het zondige vlees ten onder te doen gaan. Dat zou op zulk een wijze kunnen geschieden, dat de man, midden in de zonde levend, in

eens het vreeslijke daarvan ziet en stilstaat op zijn weg. Of, dat hij genoeg krijgt van het kwaad, het hem verbittert, hij niet verder kan en stil moet staan. Trouwens, de middelen, die God kent, zijn vele. De zondaar zal tot verandering komen.

Daarover spreken de laatste woorden van de pericoop. Tot nu toe is met de zondaar niet gerekend. Zijn ongerechtigheid werd genoemd, maar verder bleef hijzelf achter de schermen. In het middelpunt stond de nalatigheid der gemeente, die tot handelen werd opgewekt. Aan het slot evenwel komt het evangelie voor de zondaar, er is voor hem behoud, 1 Tim. 1 : 20. Zijn zondig vlees zal in zijn zonde te gronde gaan. Maar er is redding voor zijn geest. Onder geest (*πνεῦμα*) is in dit verband het ik, de persoon van de zondaar, te verstaan, wat in en aan hem het meest belangrijke is.⁵⁾ De persoon moet, dat is het doel van het overgeven (*ἵνα*), behouden worden in de dag des Heren. De dag des Heren kan hier alleen gebruikt zijn van de dag, dat Christus wederkomt, vgl. 1 : 8. Er is dus sprake van eeuwige zaligheid, die is in dit geval niet uitgesloten, kan (zal?) integendeel worden bereikt. De tucht dient tot heilig houden van de gemeente en tot behoud van de zondaar.

Met deze woorden hebben we in het kort de betekenis aangegeven van de nu besproken, voor de oefening der tucht zo uitermate belangrijke plaats. De apostel gaat uit van de reinhouding der gemeente.

Hij spreekt over de wijze, waarop de tucht moet worden geoefend. Dat zal op plechtige, officiële wijze geschieden. Want hier is een daad, die Jezus Christus door mensen doet. In de heilige gemeente woont de Geest, die haar heilig maakt, Hand. 9 : 31, 32; 1 Kor. 3 : 16; 14 : 33; vgl. 5 : 27. Het werk van Christus en de Heilige Geest werken aan de heiligheid der gemeente, 1 Petr. 2 : 7—10, en dit loopt ook uit op het behoud van de zondaar. Dat is de oefening van de tucht.

§ 14. 2 Kor. 2 : 7; 6 : 17; 7 : 12; 2 Thess. 3 : 6, 14; 1 Tim. 1 : 20; 2 Tim. 3 : 5; 3 Joh.

Er is een aantal plaatsen, dat dezelfde gedachten geeft, die we in 1 Kor. 5 hebben aangetroffen, niet alle gedachten, maar toch een aantal. We noemen het waken over de heiligheid der gemeente, het geen omgang mogen hebben met de ernstige zondaren in of buiten de gemeente. Nu wij 1 Kor. 5 uitvoerig hebben besproken, kunnen we met een enkel woord over de bedoelde plaatsen volstaan.

2 Kor. 2 : 7 schrijft Paulus over een zondaar, die tussen des apostels eerste en tweede verblijf te Korinthe is opgetreden, die grote moeite in de kerk heeft veroorzaakt, Paulus onrecht heeft aangedaan en waarschijnlijk des apostels ambt niet heeft erkend en anderen heeft opgewekt hem daarin te volgen. Hoe het zij, deze man is door de gemeente bestraft. Dit is voldoende, het moet nu uit zijn. Wij vermoeden, dat Paulus dit niet schrijft, omdat zijn persoon in het geding is, maar omdat de zonde niet van die aard was, dat er meer moest geschieden. Men moet nu vriendelijk tegen de zondaar optreden. Wat 1 Kor. 5 : 5 veraf werd gesteld, is hier nabij. We mogen vermoeden ook door het gedrag van de bestrafte zondaar.

2 Kor. 6 : 17 geeft een aanhaling, één, die er op aan wil dringen, dat de gemeente, die heilig is, omdat God in haar midden woont, zich van het onheilige zal afzonderen, heilig leven zal. Al wordt niet van zondaren in het midden der gemeente gesproken, zo hebben wij hier toch ten naaste bij de gedachte van 1 Kor. 5 : 7, 11.

2 Kor. 7 : 12 is niet dadelijk duidelijk, omdat Paulus niet nader aangeeft, wie onder de man, die onrecht deed en onder de man, die onrecht leed, zijn te verstaan. In de regel denkt men, en wel terecht, aan het geval van 2 Kor. 2, waarover wij boven schreven. Paulus laat dan uitkomen, dat niet de tuchtoefening het voornaamste is, maar het aan de dag treden van de zorg der gemeente voor de apostel.

2 Thess. 3 : 6 wordt de gemeente plechtig vermaand in de naam des Heren, zich terug te trekken van degenen, die ongeregeld wandelen, en niet volgens de door de Thessalonicenzen ontvangen overlevering.

Vs 14 gaat in dezelfde lijn. Het tekenen (*σημειῶσθαι*) waarvan sprake is, doet denken aan het geven van een merk, waardoor iemand van anderen te onderscheiden is, vgl. Gen. 4 : 15; Openb. 13 : 16. Hoe we ons dat precies hebben voor te stellen en hoe het mogelijk was, toen reeds, laat staan nu, de omgang met de getekenden te vermijden, behoeft hier niet nader te worden onderzocht. Voor ons doel is het voldoende in het oog te houden, dat het tot de tuchtoefening behoort om de omgang met de goddelozen in de gemeente te vermijden.

Dat is ook daarom niet zo eenvoudig omdat 2 Thess. 3 : 15 toch weer wijst op broederlijk vermaan, vgl. 2 Kor. 2 : 7.

1 Tim. 1 : 20 spreekt van overgeven aan de satan, een daad, waarover we bij 1 Kor. 5 hebben geschreven. Het doel is hier echter een ander dan in 1 Kor. 5. Men kan zeggen, dat daar het laatste doel in het oog is gehouden, verderf van het vlees, red-

ding in de dag des Heren. 1 Tim. 1 : 20 tekent een tuchtiging, die het lasteren moet beletten. Dat spreekt weer van een werk des duivels, waardoor het koninkrijk Gods wordt gediend. Het gaat hier om twee leden der gemeente, vermoedelijk ambtsdragers, die wel verre van op te treden, gelijk het Christenen betaamt, lasteren, dat is, opzettelijk kwaad spreken van de Here en Zijn rijk op aarde. Zij hadden zich dus in de dienst des duivels gesteld. Welnu, dan geeft de apostel hen aan de duivel over. Zij staan nu buiten de gemeente. Van een bepaald optreden der gemeente, als in 1 Kor. 5 : 4, horen we niet. Of dat er geweest is, blijve in het midden. Wanneer het optreden van Hymenaeus en Alexander niet te Efeze heeft plaats gegrepen, waar Timotheus arbeide, zal van een optreden der gemeente wel geen sprake zijn geweest.

Moeilijk is het te zeggen, wat Paulus van de duivel verwacht. Wij kunnen hier *mutatis mutandis* herhalen, wat we over 1 Kor. 5 schreven. Lasteren is het eigen werk des duivels, waartoe zal hij het beletten? Misschien is sprake van een of ander lijden of ziekte, die de dwaalleraars verhinderde langer te prediken. De satan heeft tenslotte volkomen te handelen naar de wil van God. Veel is hier onzeker en onduidelijk. Doch dit is wel duidelijk, dat Paulus een zekere oefening van de tucht op het oog heeft, die bedoelt het welzijn van de gemeente Gods te bevorderen. Over de personen spreekt Paulus verder niet.

2 Tim. 3 : 5 geeft geen moeilijkheden. De laatste woorden van het vers zeggen eenvoudig, dat Timotheus, dat is toch ook de leden der gemeente, zich van de ernstige zondaren, gelijk die in het onmiddellijk voorafgaande worden opgesomd, heeft af te keren. Dit zal wel niet meer betekenen, dan: ga niet met hen om. Dat Timotheus hier tot een bepaalde tuchtmaatregel wordt opgewekt, is weinig waarschijnlijk. Dan zou er meer moeten staan dan één enkel zinnetje. De nieuwe vertaling zal met: houd ook dezen op een afstand, de zin wel juist weergeven.

Tenslotte gaan we in deze paragraaf even buiten de brieven van Paulus en komen we tot 3 Joh.: 9 vlg. Veel geeft deze plaats niet voor ons onderwerp. Diotrefes trad schandelijk op in de gemeente. Niet zo zeer in de leer, waarvan hoogstens indirect iets wordt gezegd, als wel in het leven. Hij spreekt kwaad van Johannes en werkt hem tegen. Johannes zal, als hij komt, tegen hem in het krijt treden. Hoe, wordt slechts vaag gezegd. Het zal in elk geval een vermanen zijn. In ander opzicht is deze plaats wel van belang voor ons onderwerp. De tekst spreekt van een onrechtmatige tuchtoefening, een ten onrechte werpen uit de gemeente. Daarvan hebben we tot dusver niet gehoord. In het

algemeen spreekt het Nieuwe Testament weinig of niet over deze zaak. Slechts een enkele maal horen we van een verkeerd optreden der apostelen in de gemeente, Gal. 2 : 11—14.

Letten we op wat Johannes over Diotrefes schrijft, dan zullen we moeten zeggen, het verkeerde optreden was zo duidelijk, dat elke Christen het moest opmerken en niemand er zich door in de war kon laten brengen. Er is hier geen sprake van een moeilijk te onderscheiden dwaalleer, zie daarover § 15. Het zal dan ook wel zo staan, dat Johannes niet breed behoefde in te gaan, op wat er geschiedde, doch met een enkele opmerking kon volstaan. Hij zou er t.z.t., denklijk spoedig, iets aan doen.

§ 15. *Tit. 3 : 10 en de leertucht.*

Tit 3 : 10 plaatst ons voor andere vragen, dan we tot dusver hebben behandeld. Onze Statenvertaling vertaalt: verwerp een ketterse mens na de eerste en tweede vermaning. Het is echter minder juist om het Griekse *αἰρετικός* door ketterse te vertalen. Beter is de nieuwe vertaling: een mens, die scheuring maakt, moet gij, na hem een en andermaal terechtgewezen te hebben, afwijzen. Het Griekse woord *αἵρεσις*, haeresie, is pas in later tijd ketterij gaan betekenen. Het komt in het Nieuwe Testament enige malen voor, n.l. Hand. 5 : 17 van de groep, wil men, de secte der Sadduceeën, Hand 15 : 5 van de Farizeeën, Hand. 24 : 5 (in de mond van Paulus' aanklagers) van de Christenen, hetgeen vs 14 door Paulus wordt overgenomen; het is ook blijkens Hand. 28 : 22 door de Joden te Rome van de Christenen gebedigd. Paulus heeft het woord 1 Kor. 11 : 19 van gezonde groeperingen, Gal. 5 : 20 daarentegen van zondige verdeeldheid. In dezelfde betekenis is het 2 Petr. 2 : 1 gebruikt, maar dan met een nadere bepaling (*ἀπωλείας*), waardoor de gehele uitdrukking inderdaad op ketterij kan zien. Doch dat betekent het enkele woord nooit; het duidt niet anders dan scheuring aan. Daarom is het beter het afgeleide bijvoegelijke naamwoord door *scheurmakend* weer te geven. Tit. 3 : 10 wil Paulus dus zeggen, dat een man, die een scheur in de gemeente doet ontstaan, eerst enkele malen vermaand en daarna uit de gemeente gesloten moet worden. Tussen haken merken we op, wijl dit voor de tuchttoefening van belang is, dat zulk een uitsluiting niet mag plaats hebben dan na ernstig vermaan. In de brief aan Titus, de ambtsdrager, is aan vermaan door de ambtsdragers gedacht. Met deze opmerkingen zijn we evenwel met Tit. 3 : 5 nog niet gereed. Het is n.l. zo, dat het verband ons iets omtrent het

karakter van de scheurmakerij doet zien. Dat verband spreekt zeer zeker van goede werken, maar ook van dwaze vragen, geslachtsregisters, twist en strijd over de wet. Wanneer Paulus het aldus beschrijft, brengt hij ons niet alleen op het terrein van het leven, maar ook op dat van de leer, bepaald op het terrein van de theorie van de levenspractijk. Ook vs 11 gaat in die richting, als het zegt, dat de scheurmaker het spoor geheel bijster is, en dat hij zondigt, terwijl hij zichzelf veroordeelt. Er is een conflict over de ethiek en daarmee zijn we op het gebied van de leer. De scheurmaker verschilt in de opvattingen van zijn medegelovigen. En juist daarom moet hij worden uitgesloten. Het is tenslotte aldus, dat de *αἰρετικός* wel niet per se een ketter hoeft te zijn, maar in feite is hij het, Tit. 3 : 10, wel.

Dat brengt ons bij een belangrijk punt. Tot dusver hebben we uitsluitend tucht oefening wegens verkeerde levenswandel ontmoet, hier zijn we, zacht gezegd, op de grens van leertucht. Dat leidt ons tot de vraag, wordt er in het Nieuwe Testament meer over leertucht gehandeld, of kent het alleen levenstucht.

Er wordt in het Nieuwe Testament herhaaldelijk over dwaalleraars gesproken. Wij noemen maar 1 Joh. Daar is van dwaalleraars sprake, die loochenen, dat Jezus Christus in het vlees gekomen is, 4 : 3, dus van doceten. Johannes noemt die dwaalleraars antichristen, erger kan het al niet. Toch horen we niet van enige tuchtmaatregel tegen zulke mensen. De brief zelf verklaart ons, waarom daarvan niet wordt gesproken. Wij lezen 2 : 19: Zij zijn van ons uitgegaan, maar zij waren uit ons niet; want indien zij uit ons geweest waren, zouden ze bij ons gebleven zijn; maar aan hen moet openbaar worden, dat niet allen uit ons zijn. Dit woord leert ons, dat de dwaalleraars niet meer tot de gemeente behoorden. Daarom kan van oefening van tucht tegen hen geen sprake zijn. Laten wij het zo mogen uitdrukken: de apostel is hen kwijt. Toch ontvangen we wel een enkele aanduiding. Wij mogen aannemen, dat de verleiders, de antichristen, waarvan 2 Joh. spreekt, dezelfde zijn, als die in 1 Joh. worden beschreven, vgl. 2 Joh. : 7. Welnu, 2 Joh. : 10 schrijft de apostel: Indien iemand tot u komt en deze leer niet brengt, ontvangt hem niet in uw huis en heet hem niet welkom. Dat is leertucht in optima forma. Zoals we het vroeger in 1 Kor. 5 gezien hebben, is het ook hier, omgang met zondaren, maar dan met zondaren op het stuk van de leer, wordt verboden. Nu is het waar, dat de dwaalleraars van 2 Joh. geen leden der gemeente meer behoeven te zijn geweest. Vs 7 zegt, dat er vele verleiders in de wereld zijn uitgegaan. Er kan dus gedacht zijn aan verleiding, die van buiten tot de gemeente komt. Toch zegt Johan-

nes, anders dan Paulus, 1 Kor. 5 : 11, dat de gemeenteleden met de brengers der dwaalleer niet mogen omgaan. De reden van dit verschil is duidelijk. Johannes heeft profeten op het oog, die een vervalst Christendom brengen, mensen, die onder christelijke invloed stonden, doch van Jezus en van Zijn werk een docetische voorstelling gaven en daarom door Christenen moesten worden gemeden.

Johannes spreekt over het niet brengen van de ware leer, de leer van Christus, vs 9, die de waarheid is, vs 2, 4. De leer speelt in het Nieuwe Testament een grote rol. De prediking van Christus en de apostelen heet leer. Dan moet men aan het leren denken, de prediking, het kerygma. Maar leer wordt, bepaald ook in de Johanneïsche geschriften, wat wij er onder verstaan. Het gaat dan niet om *het* leren, maar om een bepaalde inhoud, die geleerd werd. Wij noemden reeds de leer van Cerinthus, 2 Joh. : 9. Openb. 2 : 14 is sprake van de leer van Bileam, 2 : 15 van die van de Nicolaïeten, 2 : 24 van die van Izebel. Doch ook elders vinden we een dergelijk gebruik. Hebr. 6 : 2 kent de leer van dopen, 13 : 9 een bepaalde vreemde leer. Bij Paulus zijn voor het minst sporen van dit gebruik te vinden. Men zie 1 Tim. 1 : 10 en 2 Tim. 4 : 3, die spreken van de gezonde leer. Dergelijke uitdrukkingen zijn talrijk in de pastorale brieven, die ook noemen het brengen van een andere leer. Het moge waar zijn, dat zulk een gebruik van leer alleen in de latere boeken van het Nieuwe Testament voorkomt, we mogen daarin zien een vastleggen in een bepaald woord van wat reeds eerder bestond. Er was van het begin af een prediking en die prediking kan het ware woord van Christus brengen of daarvan afwijken, en wie daarvan afwijkt, is een dwaalleraar, Gal. 1 : 6 vlg. Over zulke dwaalleraars, maar dan meest over mensen, die buiten de gemeente staan, schrijft Paulus herhaaldelijk. Wij behoeven voor ons doel niet alle plaatsen, waar zij genoemd worden, te bespreken. Dat de dwaalleer steeds veroordeeld wordt, is op zichzelf al een vorm van leertucht, ook al worden geen bepaalde personen getroffen, doch wordt er tegen hun optreden gewaarschuwd.

Als Rom. 16 : 17 sprake is van mensen, die handelen in afwijking van het onderwijs, dat de Romeinen hadden ontvangen, kan men aan leertucht denken. De leer is niet vrij, vgl. Rom. 6 : 17. In 2 Kor. 10—13 treedt Paulus streng op tegen Judaïsten, die de gemeente poogden te verleiden, vgl. 2 Kor. 10 : 4 vlg. In de brief aan de Galaten is het niet anders, Gal. 3 : 1 vlg. De kerk te Kolosse wordt door de apostel gewaarschuwd voor dwaalleraars, die invloed dreigen te krijgen, Kol. 2 : 8 vlg. 2 Thess.

2 : 15 doet ons zien, dat er ook in Thessalonica gevaar dreigde. Over de pastorale brieven spraken we reeds.

Deze oppervlakkige opsomming is voldoende om te verklaren: overal kwam dwaalleer op en Paulus roept de gemeenten toe: weest op uw hoede, laat u niet verleiden. In de brieven van Johannes vinden we hetzelfde en ook de brieven van Petrus en van Judas mogen hier worden genoemd, 2 Petr. 2; Judas: 3 vlg. Tenslotte moeten we in dit verband nog met name wijzen op Openb. 2 : 14. Daar is zeer bepaald van een dwaalleer te Pergamum sprake (*διδασχῆ, διδάσκω*), die door de apostel verworpen wordt en waartegen hij waarschuwt.

Openb. 2 : 20 vinden we iets soortgelijks ten aanzien van de kerk van Thyatira. Het is waar, dat Johannes de genoemde kerken niet bepaald opwekt tot het nemen van tuchtmaatregelen. Maar aan de andere zijde is de krachtige oproep tot bekeering, die hij doet uitgaan, toch meer dan een enkel vermaan.

§ 16. *Hand. 5 : 1–11; 13 : 8–12.*

Wij noemen deze schriftgedeelten zonder ze verder te bespreken. Immers wat op de genoemde plaatsen behandeld wordt, kan niet in de eigenlijke zin van het woord tuchttoefening heten. Tuchttoefening bedoelt, zoals we zagen, tot beterschap te leiden. Ananias en Sapphira sterven echter. Elymas is wel slechts voor een tijd blind, maar van beterschap horen we ook bij hem niet. Zeer zeker spreekt in beide gevallen een apostel een oordeel uit; in het tweede geval wordt zelfs de hand des Heren uitdrukkelijk genoemd; in het eerste wordt bepaald van zonde tegen de Geest gesproken. Beide gebeurtenissen zijn typerend voor de oud-christelijke tijd, waarin bijzondere gaven en krachten werkten. En we kunnen ze dan ook beter kenschetsen als Godsoordelen — God grijpt immers terstond en onmiddellijk in — dan als tuchttoefeningen. Vooral wanneer men deze geschiedenissen met 1 Kor. 5 vergelijkt, ziet men het grote onderscheid. Bij het laatstgenoemde geval gaat het om het voortbestaan van de kerk der nieuwe bedeling, om wat voortaan geschieden moet; bij de eerstgenoemde gaat het om haar ontstaan. Geen dienaar des Woords heeft de bevoegdheid om te doen wat Petrus en Paulus deden. Zelfs als de bijzondere gaven des Geestes worden opgesomd, zie b.v. 1 Kor. 12 : 1 vlg., is van een gave om een dergelijk oordeel te voltrekken geen sprake.

Nog minder kunnen we hier van Luk. 1 : 20 gebruik maken. Het daar verhaalde mogen we misschien nog tot de oude bedeling rekenen.

ling rekenen, behoort op zijn minst tot de overgangperiode. Er is meer van een teken, dan van een tucht oefening sprake. Een mens, een ambtsdrager, komt er niet aan te pas.

§ 17. *Overgang.*

Zien we af van de in de vorige paragraaf genoemde plaatsen, en dat mogen we immers doen, dan hebben we tot nu toe vrijwel uitsluitend besproken gedeelten uit de apostolische brieven. Wij hebben daaruit afgeleid, dat de apostelen zelf tucht oefenden, en vermaanden tot tucht oefening in en door de gemeenten. Dat zegt reeds, dat er tucht oefening moet zijn, en dat zij, om een oude uitdrukking te gebruiken, in elk geval behoort tot het welwezen der kerk. Wij mogen spreken van een gebod Gods om tucht te oefenen. Dat gebod hebben de apostelen ons gegeven.

Nu komt de vraag op, kunnen we ook teruggaan tot achter de apostelen. Dat is een gevaarlijke vraag, die licht tot misverstand aanleiding kan geven. Wie gelijk wij doen, het gehele Nieuwe Testament ziet, als door de Heilige Geest geïnspireerd Woord Gods, zal geen verschil maken tusschen uitspraken in de brieven en in de Evangelieën en de uitdrukking: zelfs Jezus zei, bij voorkeur niet gebruiken. Dat neemt echter niet weg, dat achter de woorden en de daden der apostelen, het optreden van Jezus Christus ligt, die de apostelen riep en hun opdracht gaf. Tenslotte zijn niet de apostelen de grondleggers van de kerk der nieuwe bedeling, maar heeft Christus haar gesticht. En zo is de vraag gewettigd, en het is de laatste vraag, heeft Jezus, toen Hij de gemeente stichtte, ook iets gezegd over de oefening van tucht. Het antwoord moet luiden, dat heeft Hij ongetwijfeld gedaan. De Evangelisten spreken er over, we vinden uitspraken Matth. 16 : 19; 18 : 15 vgl. en Joh. 20 : 23. En het is zelfs zó, dat in deze Schriftgedeelten niet alleen over de beginselen der kerkelijke tucht wordt gehandeld, doch dat zelfs richtlijnen voor de practijk worden getrokken.

§ 18. *Matth. 16 : 19.*

Het is van algemene bekendheid, dat op deze Schriftplaats steeds een beroep wordt gedaan, wanneer men weten wil, wat het Nieuwe Testament leert over de kerkelijke tucht. Maar het is ook bekend, dat de pericoop, waartoe zij behoort, de uitlegging voor tal van moeilijkheden plaatst — over critische moeilijkheden spreken wij niet; wij houden de plaats voor „echt” —, terwijl

men bovendien tracht ook andere stukken, we noemen slechts het primaat van Petrus, uit dit Schriftgedeelte af te leiden. Het spreekt vanzelf, dat we ook thans niet zullen pogen een min of meer volledige exegese te geven van Matth. 16 : 13—19, doch dat we ons strikt zullen bepalen tot die gegevens, die we nodig hebben, om te zien, of en indien ja, op welke wijze Jezus ons hier predikt over de kerkelijke tucht.

Mattheus tekent ons een zeer gewichtig feit uit Jezus' omwandering op aarde. Het is voor de apostel een hoogtepunt. Het aanvankelijk doel van Jezus' werk is bereikt. Petrus erkent, dat Hij de Christus is, de Zoon van de levende God. Bij die belijdenis sluit Jezus nu ogenblikkelijk aan. Hij werkt er mee, nadat Hij eerst verkondigd heeft, dat Petrus op buitengewone wijze tot het inzicht gekomen is, waarvan de apostel blijk gaf, waardoor de Heiland de betekenis der belijdenis in waarde doet toenemen. Jezus zegt, dat Hij op de belijdende Petrus zijn gemeente (*ἐκκλησία*) bouwen zal.

Het is van belang, dat Jezus hier het woord *ecclesia* gebruikt. Het komt in de Evangeliën slechts zelden voor, alleen hier en 18 : 17, tweemaal, dus juist op plaatsen, waar van tuchtoefeningen sprake is. In Handelingen en in de brieven komt men *ecclesia* onophoudelijk tegen. Dit verschil valt op en is daaruit te verklaren, dat het woord *ecclesia* in het Nieuwe Testament vrijwel uitsluitend gebruikt wordt voor de georganiseerde kerk der nieuwe bedeling. Wij maken daarover een enkele opmerking.⁶⁾

Wanneer men let op het begin van Jezus' werkzaamheid, dan leest men van een schare, een vrij ongeregelde hoop mensen, die de Heiland volgt, om naar Zijn prediking te luisteren en Zijn wonderen te aanschouwen. Die schare is soms groot, soms minder groot. Nu eens behoort deze er toe, dan weer een ander. Die schare heeft geen vaste band aan Jezus en laat Hem tenslotte in de steek, vgl. Joh. 6 : 66. In de Handelingen echter vinden we een geheel andere toestand. Dan is er eerst te Jeruzalem, later ook op tal van andere plaatsen, een aanwijsbare kerk. Zij is voor ieder te vinden; zij kan vervolgd worden; zij breidt zich uit; zij helpt Paulus op zijn reizen; zij zondert zich af van de Joden; zij heeft duidelijk een eigen bestaan. Zij oefent tucht. Vanwaar die verandering? Wij vinden de oorzaak daarvan in het woord van Christus, dat we thans bespreken. Als Petrus de goede belijdenis heeft afgelegd, dan is daar een vastheid, een grondslag, die God heeft geopenbaard, een grondslag, waarop kan worden gebouwd. En de Heiland bouwt er op; Hij grondt er zijn *ecclesia* op, een eigen *ecclesia*, onderscheiden van alle andere, die er misschien mochten zijn, in de eerste plaats onderscheiden van de

Joodse. Hier begint de kerk der nieuwe bedeling voor het eerst naar voren te komen en daaruit volgt, hetgeen we later vinden en waaraan we herinnerden met verwijzing naar de Handelingen en de apostolische brieven. Hier is een organisatie, met als eerste ambtsdragers de apostelen. Ook later komt dat georganiseerd karakter duidelijk naar voren, Hand. 14 : 23; Ef. 4 : 11; Tit. 1 : 5. Het is nooit met zekerheid te zeggen, waarom de ene Evangelist iets opnam dat de ander voorbijging. Mark. 8 : 29 b.v. vermeldt wel de belijdenis van Petrus, zij het dan in een kortere vorm, maar spreekt niet over de ecclesia, doch Markus schreef voor heidenen te Rome, waar men de ecclesia kende en in haar leefde. Men heeft er daar niet aan kunnen twijfelen, dat zij een instelling van Christus was. Mattheüs evenwel richt zich tot de Joden in Palestina. Hun moet hij duidelijk maken, dat de christelijke ecclesia, die zij kenden, doch verwierpen, waarin zij een mededingster zagen van het oude volk van God, dat zij nog steeds meenden te vormen, niet uit eigen kracht of begeerte was ontstaan, doch berustte op wat Jezus zelf zeer bepaald had gewild. Men begrijpt, van hoeveel belang het gronden van een georganiseerde ecclesia is voor de oefening der tucht. Tucht-oefening is zonder een organisatie, die er achter staat, niet mogelijk. Er moet een gesloten kring zijn, zal iemand ergens worden buitengesloten. Er moeten mensen zijn, die tot die kring behoren en willen behoren. Er moeten leiders, ambtsdragers zijn, die leiding geven aan die kring, die weten, met wie zij wel en met wie zij niet te doen hebben. Impliciet grondt Jezus met de stichting van een eigen ecclesia, de oefening der tucht. En het ligt voor de hand, dat Mattheüs, ook al zou Jezus niet al de woorden, die de apostel vermeldt, bij een en dezelfde gelegenheid hebben gesproken, toch deze woorden in één verband heeft opgenomen.

Over de bijzondere bewaring, die Jezus aan Zijn ecclesia toezegt, behoeven we hier niet nader te spreken, maar des te meer over de sleutelen des hemelrijks, die voor ons onderwerp van het grootste belang zijn. Ieder merkt op, dat als Jezus verder gaat, Hij niet meer spreekt over zijn ecclesia, doch over het koninkrijk der hemelen. Men vraagt, wat ligt daarin?

Het koninkrijk der hemelen is vooral gedurende het eerste deel van Jezus' omwandeling op aarde een voornaam onderwerp van Zijn prediking geweest. Als de wereld van God is afgeval- len, blijft zij wel Gods eigendom, doch de mens erkent God niet meer als zijn Koning. Het werk van Christus dient om alles weer te brengen tot de erkenning van de koninklijke heerschappij des Heren. Dat had kunnen geschieden door alle zondaars

in de hel te dwingen God te loven. Zo geschiedt het met een deel van het menselijk geslacht. Doch er is ook een evangelie des koninkrijks. Wie dat evangelie gelovig aanvaardt, wordt overgebracht in het koninkrijk van den Zoon van Gods liefde. Hij geniet, verlost door Christus, in het rijk Gods volmaakte zaligheid. Zo kunnen we bij de term koninkrijk der hemelen twee kanten onderscheiden. Hij duidt de heerschappij Gods aan, waarvoor de vromen door Christus' genade knielen en waartoe voorts alles behoort, wat voor God zich buigt, leeft naar Zijn wet. Hij duidt ook het burger zijn van het rijk aan, het genieten van de zaligheid door het werk van Christus, zo vooral in de zaligsprekingen.⁷⁾ Nu gaat Christus van de ecclesia, de kerk over tot de basileia, het rijk. Zagen we, dat de ecclesia georganiseerd is, de basileia is dat niet. Men kan zeggen, dat het koninkrijk er is, dat het werkt, en die werkingen worden ook wel openbaar, maar het is niet een op een bepaalde plaats en in een bepaalde tijd aanwijsbare grootheid. Wanneer wij letten op de vele trekken van overeenstemming, die er zijn tussen kerk en koninkrijk Gods, zoals beide in het Nieuwe Testament worden beschreven, dan kunnen we in de ecclesia de kern zien van het rijk, het centrum, van waaruit het rijk in zijn aardse vorm wordt bezielde en geregeerd. Christus is Hoofd van de kerk en Koning van Zijn rijk. Dat is maar niet een personele unie, maar dat is het beheersen van een ruimere kring en een daarin gelegen enger centrum. Wanneer Jezus van de kerk naar het koninkrijk gaat, gaat Hij van het nieuwe, het nog onbekende, het pas geopenbaarde, naar het oude, het lang bekende, terug. Jezus verlaat het onderwerp van de ecclesia niet, doch Hij zet het in ruimer verband.

Misschien mogen we het aldus zeggen, maar dan met enige voorzichtigheid, alles, wat van het koninkrijk geldt, wat het koninkrijk betreft, geldt ook van de ecclesia, raakt haar, maar het omgekeerde is niet waar.

We hopen in deze enkele woorden een samenvatting te hebben gegeven van het vele, dat de Schrift ons omtrent kerk en koninkrijk Gods leert. Wij passen het hier zo toe, dat, als het koninkrijk voor iemand gesloten wordt, dan ook de kerk, en als de kerk wordt opengesteld, dan zeker het koninkrijk. Als er tucht gaat over het behoren tot het koninkrijk, dan zeker over het behoren tot de kerk. En wanneer nog steeds bij het oefenen van tucht gesproken wordt over het openen en sluiten van het rijk Gods — zie b.v. antw. 83 van de Heidelbergse Catechismus — dan zegt dat, dat de tucht zich over een veel bredere kring uitstrekt dan die van de kerk.

Het rijk heeft sleutels, dit is natuurlijk beeldspraak, daar het rijk een geestelijke macht is, maar een beeldspraak, die volkomen duidelijk is. De ecclesia was voorgesteld als een burcht op een rots gebouwd, door een andere vijandelijke burcht, wier poorten als aanvallende helden worden gezien, want de satan doet uitvallen uit zijn burcht, niet te overweldigen. De voorstelling van het rijk gaat niet zo ver, al predikt Jezus wel de grote tegenstelling tussen de beide rijken, Matth. 12 : 25 vlg., en spreekt heel de Schrift van de macht der duisternis en de macht des lichts. Het rijk is een afgesloten geheel, men is er in of men staat er buiten, Matth. 12 : 30, en er is iets bijzonders nodig, wil men er in komen, de sleutels moeten worden gehanteerd. Jezus maakt ernst met de afgeslotenheid. Welnu, de sleutels zullen aan Petrus in handen worden gegeven. Door Christus, zo eist het verband, gelijk hetzelfde verband eist, dat Petrus, die vóór en namens alle apostelen beleed, (let op de discipelen, meervoud vs 13 en u in het meervoud vs 15, vgl. ook 18 : 18) de sleutelmacht voor alle apostelen zal ontvangen. Dat Petrus die sleutelmacht heeft te oefenen naar de eis van Christus, volgt evenzeer uit het verband. Christus zal de sleutel geven, maar daarmee doet Hij geen afstand van enig recht. Door dat aan te nemen zouden wij in strijd komen met alles, wat de Schrift ons omtrent Zijn verhouding tot Zijn apostelen leert, zie b.v. Matth. 23 : 8; Joh. 20 : 21. Zo hanteren de apostelen in opdracht van Christus en naar Zijn bevelen de sleutelen van het koninkrijk de hemelen, dat is, zij zeggen, wie toegang heeft tot het rijk en wie buiten behoort te blijven of buiten moet worden geworpen. Dat uitsluiting uit het koninkrijk mogelijk is, leert ook Matth. 8 : 12, waar van een goddelijk uitwerpen sprake is, zie nog Matth. 13 : 42, 49; Openb. 22 : 15. Het zijn in het koninkrijk betekent nog niet het gekomen zijn tot de definitieve zaligheid, evenmin trouwens als het behoren tot de kerk. Doch dat is een onderwerp, waarop wij hier niet nader kunnen ingaan. Iets daarvan komt straks nog ter sprake.

Hoe met de sleutels moet worden gewerkt, zegt Jezus niet met zovele woorden. Wanneer we straks binden en loslaten moeten verklaren van prediken van het Woord in de eerste plaats, dan zal onder het hanteren van de sleutelen, ook in de eerste plaats het prediken van het Woord, dat zalig spreekt of veroordeelt, moeten worden verstaan. Aan het gebruiken van geweld mag zeker niet worden gedacht. Dit zou in strijd zijn met het karakter van het koninkrijk Gods, Joh. 18 : 36. Dat Jezus niet spreekt van afhouding van de sacramenten is duidelijk. Hij had, toen Hij

deze prediking gaf, de sacramenten nog niet ingesteld. Jezus grijpt niet vooruit op wat komen zal, maar openbaart de apostelen wat zij in deze periode kunnen dragen, Joh. 16 : 12. Dat is, dat zij in Zijn naam zullen hebben te beslissen over de toegang tot Zijn koninkrijk. Dat zij dat onvolmaakt zullen doen, feil kunnen gaan, en wat er dan gebeuren moet, is hier niet aan de orde.

Het laatste gedeelte van vs 19 heeft aan de uitleggers veel moeite gegeven.

Het binden en het loslaten moet, daar Jezus over een geestelijk rijk spreekt, geestelijk worden verstaan. Het gaat immers niet aan, nu van de hemelen sprake is, hier iets geheel anders te vinden, dat met het koninkrijk der hemelen niet in verband zou staan. Binden en loslaten zijn uit het Grieks niet te verklaren. Men heeft wel op een enkele plaats bij een Griekse schrijver gewezen,⁸⁾ maar die tekst is toch te ongelijksoortig om ter verklaring van Matth. 16 : 19 te worden gebruikt. Algemeen wordt dan ook ter verklaring van de woorden binden en loslaten een Joods schoolgebruik te hulp geroepen.⁹⁾ Daar is de gewoonte het woord binden te bezigen voor: ongeoorloofd verklaren en loslaten voor: vrijlaten, geoorloofd achten, terwijl bovendien binden wordt gebruikt voor: uit de gemeente bannen en loslaten voor: het opheffen van de ban. Deze twee betekenissen zijn uit de aard der zaak nauw aan elkander verwant. Wie het ongeoorloofd verklaarde doet, wordt uit de gemeente verbannen. Laat hij de zonde, dan kan de ban worden opgeheven. Schreven we boven, dat de zin der woorden uit het Grieks niet is op te maken, we moeten nu zeggen, dat op Joods gebied, waar Grieks gesproken werd, de zo juist genoemde aan het Aramees ontleende betekenis wel voorkomt en dus in een Grieks, in de eerste plaats voor Joden bestemd, geschrift niet al te vreemd was. Jos., Bell. Jud., 1, 5, 2., schrijft van de Farizeeën, dat zij bestuurders (*διοικηται*) van alle dingen werden, om te vervolgen en om terug te voeren, om los te laten en te binden. Wij mogen dan ook aannemen, dat de apostelen en later de lezers van het eerste Evangelie in de oud-christelijke tijd, zeer goed begrepen hebben, wat Jezus bedoelde, en wij kunnen het ook verstaan. Jezus gaf de apostelen de opdracht het één voor verboden, het ander voor geoorloofd te verklaren, en in verband daarmee te bannen of de ban op te heffen. Er is dus ook hier sprake van prediking van het Woord, waardoor de apostelen de sleutelmacht oefenden, het koninkrijk der hemelen sloten of openstelden. Dat is duidelijk oefenen van tucht. Wij denken hier aan mensen, en dat is zeker niet ongeoorloofd,

maar we mogen niet alleen aan mensen denken, want er staat een onzijdig: *wat*. Jezus is dus in Zijn opdracht ruimer, al leert het verband, dat van redelijke-zedelijke schepselen, van mensen in de eerste plaats sprake is. Dat ruimere is te verklaren als we in het oog houden, dat de Heiland over Zijn koninkrijk sprak, dat niet alleen mensen omvat. Ook een dier mag niet alles doen. Het Oude Testament spreekt meer dan eens over gedragingen van dieren. Het dier kan gedood worden, als het onheil heeft aangericht. Maar men zal toch bij het onzijdig in de eerste plaats aan menselijke handelingen hebben te denken. Men kan mensen uit Gods koninkrijk bannen of hen er in toelaten, men kan een handeling toelaten of voor ongeoorloofd verklaren. Wij nemen daarom een ietwat elliptische uitdrukking aan, die samenhangt met de variatie in de betekenis van binden en loslaten. De mens, als voorwerp van de tucht, is de hoofdzaak.

Tenslotte geeft Jezus nog een nadere toelichting, vgl. ook vs 17, die ditmaal eveneens de kracht van Zijn Woord doet verstaan. De apostelen leven en handelen op aarde. Maar door de bijzondere volmacht, die zij ontvangen, kan hun doen van meer dan aardse betekenis zijn. Dat verstaan we en toch ligt er aanvankelijk iets vreemds voor ons in. Kan een mensenwoord ooit de hemel gelden? Is het niet te allen tijde zondig? Wij vinden de oplossing, als we bedenken, dat Jezus hier tot Zijn apostelen spreekt, wier eerste taak is het brengen van het Woord Gods. Waarom zal, wat de apostelen voor ongeoorloofd verklaren, in de hemel ongeoorloofd zijn? Wordt daar dan niet door engelen en zaligen uitsluitend het geoorloofde, het Godverheerlijkende, gedaan? Inderdaad, maar de zin is niet zo gesteld, dat hij spreekt van voorschriften of verboden voor hemelingen. Hij constateert een feit, het gaat hier om de geldigheid van een apostolische beslissing, die genomen is naar het Woord van God. Men zou nog kunnen opmerken, dat het Woord Gods toch vanzelf ook in de hemel geldt, waar het immers zijn oorsprong heeft. Dat is juist, maar men moet niet vergeten, dat het hier in hoofdzaak om de toepassing van het Woord Gods voor, om niet te zeggen, op bepaalde mensen gaat.

Anders gezegd, om het gebruik van het Woord Gods. Dat gebruik van het Woord Gods zal, daar ook dit gebruik naar het Woord Gods moet zijn, in de hemel als juist worden erkend. Aan mogelijk misbruik door de apostelen wordt ook thans niet gedacht.

Geldt dit woord nu alleen voor de apostelen, of ook voor hun opvolgers? Ook deze vraag stelt Matth. niet aan de orde. Zij is te

beantwoorden, als we in het oog houden, wat het Nieuwe Testament in het algemeen leert over de verhouding van de apostelen tot hun opvolgers. Met name Paulus spreekt telkens tot of over zijn helpers en zegt, wat zij hebben te doen en hoe zij moeten worden beschouwd. In 2 en 3 Joh. vinden we ook iets van die aard. Wanneer we Hand. 14 : 23 vergelijken met Tit. 1 : 5 en opmerken, hoe Paulus Titus gelast te doen, wat hij voorheen zelf heeft gedaan, dan zullen we mogen zeggen, dat ook het oefenen van tucht, nu de ecclesia blijft bestaan, van de apostelen op hun opvolgers overgaat. De aanwijzingen, die Timotheus en Titus ontvangen voor hun ambtelijke arbeid, we denken in de eerste plaats aan Tit. 3 : 10, geven ons voldoende zekerheid. Onze verklaring heeft aangetoond, dat Matth. 16 : 18, 19 een voor het oefenen van tucht zeer belangrijk Schriftgedeelte is. Misschien het allerbelangrijkste, omdat het de grondslagen legt. Jezus sticht de kerk van de nieuwe bedeling en met haar de tucht. Op bijzonderheden gaat de Heiland niet in, die komen in Matth. 18 aan de orde. Het gaat hier om het beginsel. En dat beginsel is, er moet naar het Woord des Heren tucht zijn in de kerk. Binden en loslaten wijzen naar prediking van het Woord over de levenspraktijk. Daarom durven we te schrijven: de Heiland sprak over leer- en levenstucht. Maar ook het karakter van de tucht oefening komt uit. Het is sluiten buiten of binnen het koninkrijk der hemelen.

§ 19. *Matth. 18 : 15—18.*

Nu we Matth. 16 : 18 en 19 bespraken, kan de behandeling van Matth. 18 : 15—18 heel wat gemakkelijker verlopen. Deze plaats is immers zeer veel eenvoudiger. Zij is gemakkelijk te verstaan. Het enige, dat bijzondere moeilijkheid kan geven, de betekenis van binden en loslaten, had in de vorige paragraaf reeds onze aandacht en we kunnen thans gebruik maken van het toen gevondene. Verder staat dit woord van Jezus dichtbij ons en past het volkomen in ons leven van heden. Wij behoeven geen bijzondere moeite te doen om het er in te plaatsen, ja we zijn, hoe ver we ons ook willen houden van profeteren, geneigd te zeggen, het zal passen in het mensenleven, hoe de wereld zich ook verder moge ontwikkelen.

Dat alles neemt niet weg, dat ook Matth. 18 : 15—18 een eigen bespreking verdient, een bespreking, die ons leert zien, hoe Jezus ons nog verder onderwijst over het stuk van de tucht. Die bespreking is al dadelijk noodzakelijk omdat het verband

thans zo geheel anders is, dan dat, waarin de woorden over de tucht van Mattheüs 16 zijn ingepast. Was daar het verband verheven, hier is het, evenals de uitspraak zelf, eenvoudig. Want al willen we er gaarne rekening mee houden, dat Mattheüs, blijkens de orde, die hij volgt in zijn boek, gaarne de bij verschillende gelegenheden door Jezus gesproken woorden bijeenvoegt, zulk een bijeenvoeging zegt toch voor het minst, dat de Evangelist de saamgevoegde uitspraken van een gelijk karakter achtte.

Matth. 18 geeft spreuken voor het leven. Het hoofdstuk begint met een vraag der discipelen te vermelden. Zij wilden weten, wie de meeste was in het koninkrijk der hemelen. Dat leidt Jezus tot een prediking over de onderlinge verhoudingen. Het is van enig belang, dat aan het begin van het hoofdstuk door Jezus over het koninkrijk der hemelen wordt gepredikt, omdat we uit Matth. 16 geleerd hebben, dat de tuchtoefening, en daarover gaat het toch duidelijk in 18 : 15—18, met het koninkrijk der hemelen in verband staat, al wordt het dan in het thans door ons besproken Schriftgedeelte niet genoemd.

Matth. 18 spreekt over de verhoudingen tussen de burgers van het koninkrijk der hemelen, ook in zoverre, dat Jezus leert, welke gevolgen die kunnen hebben voor het persoonlijke leven, vs 8 vlg. Onder de burgers van het koninkrijk Gods kan het voorkomen en komt het in feite voor, dat de een (tegen de ander) zondigt. Wat moet dan de houding zijn van hem, tegen wie is gezondigd?

Wij plaatsen de woorden *tegen u* tussen haakjes. Daarbij doet zich n.l. een moeilijkheid voor. In de Statenvertaling lezen we: maar indien uw broeder tegen u gezondigd heeft. De nieuwe vertaling evenwel luidt: indien uw broeder zondigt: zij laat *tegen u* weg, en zo is het het beste. De woorden *tegen u* komen in de oudste en beste handschriften niet voor; men vindt ze slechts in latere tekstgetuigen en kerkvaders, al moet erkend worden, dat een enkel handschrift en enkele oude vertalingen deze woorden bevatten. Zij behoren tot de z.g. Westerse lezingen, die soms wel oud zijn, maar toch niet voor de oorspronkelijke tekst in aanmerking komen. Het gebeurde nog al eens, dat de afschrijvers, die de Bijbeltekst, door hem telkens weer over te brengen, voor een niet gering deel uit het hoofd kenden, wat in het ene Evangelie behoorde, omdat zij niet telkens in hun voorbeeld keken, bij vergissing in een ander neerschreven. Zo is het mogelijk, dat *tegen u*, dat in vs 21 op zijn plaats is, en ook Luk. 17 : 4 behoort te staan, door een dergelijke vergissing in Matth.

18 : 15 terecht kwam, een vergissing, die dan in verreweg de meeste latere handschriften is overgenomen.

Men begrijpt, dat deze kwestie van veel belang is. Behoort *tegen u* in de tekst, dan hebben wij hier een woord van Jezus, dat over strikt persoonlijke dingen handelt; de ene broeder heeft wat tegen de andere. Behoort *tegen u*, gelijk wij aannemen, niet in de tekst, dan gaat het hierover, dat de ene broeder de andere ziet zondigen. Dat mag hij als lid van de ecclesia, van het koninkrijk der hemelen, niet gedogen, de broederliefde moet werken en gaat werken en leidt tot broederlijk vermaan. Maar iets persoonlijks is er niet. Jezus spreekt dus wel over de verhoudingen in de gemeente, over het werken van de broederliefde, maar niet in die bijzondere zin, als de woorden *tegen u* zouden doen vermoeden.

Ieder begrijpt, dat dit alles van zeer groot belang is voor de dagelijkse praktijk van het christelijk leven. Het komt onder broeders menigmaal voor, dat de een zich door een ander gekrenkt gevoelt. De beledigde gaat dan naar de kerkeraad toe en vraagt die de belediger te vermanen, en tot berouw en het aanbieden van verontschuldiging te brengen. Op deze wijze mag dit Schriftwoord feitelijk niet worden gebruikt, het persoonlijk element moet er uit. Wij hebben hier het geval van Jak. 5 : 19, 20; I Joh. 5 : 16. Als de broeder de broeder ziet zondigen, moet hij hem vermanen. Nu staat hier een merkwaardig werkwoord, (*ἐλέγχω*), dat weerleggen betekent in de eerste plaats; vervolgens ook: overtuigen, berispen, terechtwijzen, zelfs bestraffen. De broeder, die een ander ziet zondigen, mag dat niet laten lopen, hij heeft afzonderlijk naar hem toe te gaan en hem te overtuigen van verkeerdheid, als het moet, te bestraffen. Dat dit ook geschieden moet, als er een persoonlijke belediging in het spel is, sluit dit Schriftwoord niet uit, sluit het integendeel in, juist omdat het zo algemeen is gesteld. De nadruk valt dan op: onder vier ogen, alleen. (*μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνον*).

Fatsoenlijke mensen geven een ander geen standje, als er een derde bij is, maar — menigeen kan zich vooral na een persoonlijke belediging niet stil houden en scheldt er maar op los. Zo is het in de wereld en helaas ook menigmaal onder broeders. Jezus staat hier midden in het leven en eist, dat de Christen zeker doen zal, wat in de wereld, het fatsoen reeds deed. De uitdrukking, ietwat Semietisch getint misschien, is zeer sterk. Van dat persoonlijke woord moet het komen. Want als het daar niet van komt, en men het verder zoekt, wordt de zaak vaak slechter in plaats van beter.

Wij doen hier een merkwaardige ontdekking. Toen we de apos-

tolische brieven bespraken, hebben we opgemerkt, dat zeer op het onderling vermaan werd aangedrongen. Dat vermaan is het begin, maar ook een zeer belangrijk deel van de oefening der tucht. Thans nu we vernemen, hoe Jezus wil, dat de officiële tucht oefening zal gaan, leren we, dat het begint met persoonlijk vermaan.

Wij spraken van officiële tucht oefening. En daartoe hadden we het recht, omdat Jezus ons hier een proces predikt, dat loopt van vermanen tot uitsluiten uit de gemeente. Zo horen we, hoe het moet toegaan in Christus' ecclesia. Dat is de bijzondere betekenis van deze plaats. Er wordt gehoopt, dat de bestraffing onder vier ogen vrucht zal afwerpen. Dan is de broeder gewonnen. Men lette er op, dat hier weer broeder staat. De verhoudingen in de ecclesia, wil men, in het koninkrijk Gods, zijn aan de orde. Het winnen (*κερδαίνω*) verklare men uit het verband. Het is niet in de eerste plaats: voor zichzelf winnen, dat is: gelijk krijgen, maar het is: van de boze weg afbrengen, winnen voor het koninkrijk Gods, de gedachte van Jak. 5 : 20.

Het omgekeerde kan ook voorkomen, de vermaande luistert niet. Dan mag de houding niet wezen: ik kan er niets meer aan doen, het is nu geheel voor zijn rekening, maar dan moet er meer gebeuren, vandaar dat we van een proces spraken. Jezus geeft regels in bepaalde volgorde. De broedergedachte beheerst de volgorde in de regels. Er moeten er een of twee meegenomen worden, uit de aard der zaak leden der gemeente, broeders gaan naar broeders. Toch moeten het er weer niet te veel zijn, de zaak moet niet ruchtbaar worden. Dat betekent, dat de hier beschreven tucht oefening zulk een is, die moet gaan over verborgen, geheime zonden, die nog niet ruchtbaar geworden zijn. Is de zaak ruchtbaar geworden, dan vinden we in 1 Kor. 5 de regel, die moet worden gevolgd.

Er wordt hier door Jezus een merkwaardig beroep gedaan op een plaats uit het Oude Testament. Een beroep, dat ook daarom merkwaardig is, omdat het niet op zichzelf staat. Dezelfde Schriftplaats wordt n.l. aangehaald 2 Kor. 13 : 1; 1 Tim. 5 : 19; Hebr. 10 : 28, wel een bewijs, dat dit woord uit Deut. 19 : 15 in het oud-christelijk Schriftbewijs een zeer voorname rol heeft gespeeld. Bepalen we ons tot het woord, dat wij thans behandelen, dan kunnen we wel aangeven, waarom dit citaat is gebruikt en er zelfs iets uit afleiden voor de oefening der tucht. In die oefening hebben we een soort rechtsgeding, iets, dat naar we menen, vooral ook 1 Kor. 5 uitkomt; men bedenke, dat het zich daarbij aansluitende 1 Kor. 6 metterdaad over de wijze van procederen handelt. Welnu, bij een rechtsgeding moet alles

strikt formeel juist toegaan, alle schijn zelfs van onrecht moet worden gemeden. Wanneer Jezus aan Deut. 19 herinnert in dit verband, nog wel met opdat (*iva*), dan predikt Hij ons daarmee, dat bij de tucht alles naar goede orde en regel zal toegaan. Juist dan is er — naar de mens gesproken — de meeste kans, dat de tucht overtuigen zal. Dat betreft dan heel de gemeente, maar ook de zondaar, die op deze wijze te eerder zal komen tot de erkenning van zijn ongerechtigheid. Als velen het zo zien, zal het toch wel waar zijn, vgl. 2 Kor. 1 : 11!

Verborgene zonden moeten zo lang mogelijk geheim blijven. Het kan echter zijn, dat dit niet meer mogelijk is. Als de zondaar maar doorgaat, dreigt de zonde publiek te worden, wordt de gemeente ontheiligd, is er gevaar, dat de zondaar verloren gaat. Wij stemmen toe, dat deze drie mogelijkheden door Jezus niet worden genoemd. Wij menen ze echter, op grond van andere Schriftgedeelten, te mogen vermelden, omdat zij aangeven, waarom het, als de zonde niet ophoudt, niet blijven kan bij persoonlijk vermaan of bij dat van enkele broeders. Er is een werkende dwaling, 2 Thess. 2 : 11, en daartegen is voortdurend verzet vereist. Wanneer broederlijk vermaan niet helpt, moet de ecclesia in de zaak worden betrokken. De zaak gaat haar aan. Toen we over ecclesia spraken, hebben wij gezien, dat dit woord de gedachte aan organisatie opriep. De Schriftgedeelten, die wij behandelen, geven niet duidelijk aan, van welke aard die organisatie is, al mag uit Matth. 16 worden afgeleid, dat zeer zeker aan de apostelen, de eerste leiders van de kerk der nieuwe bedeling, is gedacht. Zij immers worden in Petrus aangesproken.

In Matth. 18 evenwel ontbreekt een nadere uitwerking van ecclesia. Ik zou het het liefst door *kerk* vertalen, maar ook als men voor *gemeente* kiest, b.v. om de gedachte te vermijden, dat er in de oud-christelijke tijd reeds een organisatie was, gelijk wij die thans kennen, dan onderstelt het gebruik van het woord ecclesia, zoals het hier voorkomt, toch dat die ecclesia een adres heeft, waar men zich heen begeven kan. Hoe zou het anders kunnen zijn? Wij voor ons zouden er geen bezwaar tegen hebben om van ambtsdragers te spreken, vooral omdat de analoge plaats uit Matth. 16 op apostelen wijst, maar, wil men daar niet aan, dan zeggen we, in elk geval mogen we bij de georganiseerde ecclesia spreken van een adres. En dat is het laatste adres. Van meerdere vergaderingen horen we eerst Hand. 15, we mogen ze niet terug projecteren naar de periode, waarin Jezus zelf nog op aarde rondwandelde. Want al spreekt de Heiland hier in feite reeds over de periode, dat Hij niet meer op aarde zal zijn, Zijn onderwijs is nog niet afgelopen. Hij is er nog en hoe het verder met de

kerk zal zijn, wordt slechts zeer ten dele, ten aanzien van een bepaald punt door Hem geopenbaard.

De mogelijkheid bestaat, dat de zondaar ook naar het kerkelijk vermaan niet zal luisteren. Spreekt Paulus 1 Kor. 5 van een kerkelijke daad, dat doet de Heiland hier nog niet. Ook thans hebben we te bedenken, dat er nog slechts een begin van kerkelijke organisatie is. Er moet iets gebeuren. En wat er gebeuren moet, is een negatieve daad van de toegesprokene. Men bedenke daarbij, dat de kerk bestaat uit haar leden. En als de leden iets doen onder de leiding van hen, die tot leiden geroepen zijn, dan is het misschien wel niet officieel, maar toch officieus een daad van de ecclesia zelf.

Wat Jezus dan als negatieve daad vraagt, predikt Hij, het kan in dit stadium van de geschiedenis der openbaring ook moeilijk anders, in aansluiting aan wat destijds onder Israël gold, ook gold voor de apostelen. Met heidenen omgaan, was voor de Israëliet verboden. We denken aan de strijd, die Petrus heeft gevoerd, eer hij bereid was om het huis van Cornelius binnen te gaan. De Here heeft hem op zeer bijzondere wijze Zijn wil in dezen geopenbaard en Petrus heeft zich volstrekt niet terstond gewonnen gegeven. De tollenaar was de Israëliet, die zich door de Romeinse overweldiger liet gebruiken, de collaborateur, hij werd door ieder veracht. De vromen gingen met zulke mensen niet om.

Zo leert Jezus, dat wie zich aan de vermaning van de kerkelijke gemeente niet stoort, in feite, zij het dan door wat de leden der gemeente niet langer deden, buiten die gemeente moet worden gesteld. Wij hebben hier geheel dezelfde gedachte, als in 1 Kor. 5. De apostel volgt de Meester, er loopt door de tuchtoefening een lijn. Zie voorts ook 1 Kor. 16 : 22; Gal. 1 : 8.

Over vs 18 behoeven we niet meer te schrijven. Het vers is op enkele kleine wijzigingen na gelijk aan Matth. 16 : 19 b. Van die wijzigingen zijn voor ons doel de volgende van belang.

De spreuk wordt ingeleid door *amen*, voorwaar. Dat is het woord, waarmee Jezus in Zijn prediking menigmaal een beslissende en daardoor belangrijke uitspraak aanvangt. Zo is het nu, zo zal het zijn. Wij merken op, dat Jezus hier geen voorschrift geeft, doch verklaart, hoe de werkelijke toestand is. De „kerk” mag er op rekenen, dat haar tuchtoefening niet tevergeefs is. In de tweede plaats is van belang, dat Jezus Zijn apostelen in het meervoud toespreekt. Matth. 16 : 19 had het enkelvoud, dat allereerst op Petrus zag. Hier lezen we, dat het voorrecht en de opdracht, die door Jezus werden gepredikt, niet alleen Petrus golden, doch niet minder zijn mede-apostelen.

Tenslotte, er is nog een tweede enkelvoud in een meervoud ver-

anderd, maar daardoor wordt de zin niet gewijzigd. In Matth. 16 werd in een samenvattend enkelvoud gesproken over wat geoorloofd of verboden zal worden verklaard. Hier wordt door een meervoud op de afzonderlijke dingen gelet.

Wij hebben in onze uitlegging van Matth. 18:15—18 ook Jak. 5:19, 20 en 1 Joh. 5 : 16, 17 genoemd. Na wat we nu geschreven hebben, behoeft op deze plaatsen niet meer nader te worden ingegaan.

We menen door onze verklaring van Matth. 18 : 15 vlg. te hebben aangetoond, dat juist is, wat we eerder opmerkten: hier wordt de gang getekend, die de tucht oefening in de ecclesia heeft te volgen, een gang die zij nog steeds volgen kan. Wij merken nog op, dat hier geen sprake is van wederopname in de gemeente. Dat evenwel het winnen van de broeder niet alleen mogelijk wordt geacht, maar zelfs tot op zekere hoogte als doel van de tucht oefening wordt gesteld, leert, dat Jezus wederopname zeker niet uitsluit.

§ 20. *Joh. 20 : 21—23.*

De laatste Schriftplaats, die wij te behandelen hebben, beschrijft ons een verschijning van Jezus aan Zijn discipelen na Zijn opstanding. Het is van belang vast te stellen, dat de vierde Evangelist ons brengt naar de dagen der verheerlijking. Wij mogen dit in verband brengen met het bijzondere karakter van zijn Evangelie. Prediken de synoptici ons, dat de Zoon des Mensen waarachtig God is en komt met name in het eerste Evangelie duidelijk uit, dat de belijdenis, door Petrus namens alle apostelen afgelegd in de omgeving van Caesarea Filippi, een hoogtepunt is van het Evangelie, Johannes volgt een andere weg. Hij gaat uit van de Logos, de Zoon van God, en toont aan, dat het Woord waarlijk vlees geworden is, bepaald ook om door de prediking de dwaalleer der doceten, die de kerken in Klein-Azië in verwarring bracht, te bestrijden. Hoewel we hier wel eens voor moeilijkheden worden geplaatst en het met name niet zo eenvoudig is, om wat de apostel 20 : 31 schrijft, in te passen in het schema, dat hij aan het begin van zijn Evangelie geeft, hebben we, gezien de inhoud van het boek, toch wel het recht om te beweren, dat de apostel Johannes in heel zijn boek aan zijn opzet getrouw is gebleven. Wij mogen dan ook in de verschijning, waarmede wij ons thans hebben bezig te houden, deze lijn zien lopen: de Zoon van God is waarlijk mens geworden.

Wij menen dat aldus te kunnen aangeven, dat we zeggen: Johannes noemt als onderwerp van de verschijning de Here (*κύριος*).

Het is waar, dat ook Jezus als subject wordt genoemd, misschien zelfs, dat hangt van de lezing van vs 21 af, tweemaal, maar het antwoord van de discipelen is: blijdschap over de Here. Doch daarnaast toont Jezus Zijn wonden. Hij is en blijft waarachtig mens. De vraag, hoe Jezus in Zijn heerlijkheid wonden of althans nog littekenen hebben kan, zal wel nooit afdoende zijn te beantwoorden. Het is voldoende, als we opmerken, dat de Heiland door wat er nog aan Zijn lichaam te zien was, openbaarde, dat Hij nog steeds waarachtig mens was. Dat moesten Zijn discipelen weten, dat moeten wij allen weten, vgl. ook Joh. 21 : 13.

In dezelfde lijn ligt nu, waar het voor ons op aankomt, het woord van Jezus, bewaard in vs 22 en 23. Dat woord herinnert duidelijk aan wat Jezus na de belijdenis van Petrus sprak volgens Matth. 16. Ook in dit opzicht blijft de Heiland, die Hij tevoren was. Nog steeds geeft Hij opdracht, bevoegdheid aan Zijn apostelen, nog steeds vertrouwt Hij hun toe de oefening van de tucht, de lijn loopt door. Dat is in de eerste plaats het belang van dit Schriftgedeelte. Daarna komt echter onmiddellijk, dat er toch ook weer verschil is met het vroeger geopenbaarde. Er komt iets bij, dat Jezus nu kan prediken, omdat Hij thans het werk heeft gedaan en gekomen is tot de verhoging. In geen van de opdrachten des Heren tot het oefenen van tucht komt zozeer 's Heren majesteit uit, als in deze, waarin immers die tucht oefening in onmiddellijk verband wordt gebracht met Jezus' gezonden zijn door de Vader.

Wanneer Jezus wijst op Zijn goddelijke zending, sluit Hij onmiddellijk aan bij Zijn prediking, zoals die in het vierde Evangelie staat opgetekend. Jezus heeft gezag, omdat Hij en Hij alleen de Vader vertegenwoordigt op deze aarde, het gezag van Zijn Vader uitoefent. Joh. 3 : 17 leert ons dat duidelijk. God zendt Zijn Zoon in de wereld om de wereld te redden. Dat is het grote werk van God in Christus en wat we in ons Schriftgedeelte lezen, behoort daar ook toe. Het karakter van de goddelijke zending doet ons ook het karakter van de tucht verstaan. En als Christus tot heerlijkheid is gekomen, blijft Hij aan die zending trouw. Hier komt met de barmhartigheid de vastheid van het werk Gods in Christus naar voren. vgl. ook Joh. 17 : 3. Hij blijft het werk doen, waartoe God Hem gezonden heeft.

Nu vinden we hier de merkwaardige figuur, dat Jezus Zijn Apostelen met zichzelf op één lijn plaatst. Het gaat niet aan, daarbij aan een zekere bescheidenheid te denken. Die moge bij mensen op haar plaats zijn, die moeten blijven bedenken, dat zij niet beter zijn dan anderen en dat zij als zondaren niet het recht hebben zich boven die anderen te stellen, zij is zeker niet op haar

plaats bij Hem, die de dood had overwonnen, die als de Verheerlijkte, Zoon van God, zelf God, tot Zijn discipelen spreekt. *Gelijk de Vader Mij gezonden heeft, zend Ik ook u.* Misschien is er een kleinigheid, die toch het onderscheid handhaaft. De eerste maal heeft het Grieks het werkwoord ἀποστέλλω dat echter in de nazin door πέμπω is vervangen. Verschil van betekenis is er tussen de twee werkwoorden, die beide *zenden* aanduiden, nauwelijks aan te wijzen. In de parallele plaats, Joh. 17 : 18, staat beide malen ἀποστέλλω. We moeten dus wel met grote voorzichtigheid spreken en wij kunnen niet verder gaan, dan de vraag stellen, is het wellicht met opzet, is het om toch enig verschil aan te geven, dat de werkwoorden hier niet dezelfde zijn? Het werkwoord πέμπω wordt trouwens evengoed als ἀποστέλλω van de zending van Christus door de Vader gebezigd. Er zijn hier analogieën, we noemen er één. Als Paulus aandringt op gehoorzaamheid van de vrouwen aan haar mannen, dan wijst hij er op, dat de vrouwen onderdanig zullen zijn aan haar echtgenoten als aan Christus, omdat de man het hoofd van zijn vrouw is, evenals Christus het hoofd is van Zijn gemeente. Ook dat zal ons in onze dagen op het eerste gezicht wat vreemd voorkomen, maar het is de uitspraak van het Woord Gods. Zo kunnen we het, op deze analogie lettende, niet al te vreemd vinden, wanneer Christus tot Zijn Apostelen spreekt, dat Hij hen zendt, gelijk de Vader Hem heeft gezonden. Aldus komen de apostelen bij de oefening van de tucht met het gezag van de Verheerlijkte Christus, ja met het gezag Gods.

Hier rijzen weer dezelfde vragen, die we reeds vroeger ontmoeten. Hebben dan de apostelen goddelijk gezag? Gaat deze bevoegdheid der apostelen op anderen over? Wij hebben vroeger gezien, dat deze vragen niet zó te beantwoorden zijn, dat alle moeilijkheden verdwijnen. Apostelen blijven mensen, maar zij hebben de belofte van de Heilige Geest bij de vervulling van hun taak, Joh. 14 : 25. De gewone ambtsdragers zijn geen apostelen, maar zij worden door de apostelen gesteld in hun ambt.

De hoofdzaak voor ons is hier deze, dat wij horen, hoe de Heiland, als Hij de apostelen roept tot de oefening van tucht, uitdrukkelijk wijst op Zijn en op hun zending en op het verband tussen die beide. Daarmee is het gezag, dat achter de door Christus geboden tucht oefening staat, duidelijk aangewezen. Dat fouten en vergissingen onder mensen mogelijk zijn niet alleen, maar metterdaad voorkomen, heft dat gezag niet op.

Vs 22 leert ons, dat Jezus bij Zijn spreken een daad heeft gevoegd. Hij blies op de discipelen en sprak daarbij: *ontvangt de Heilige Geest.* Ook dit moeten we zien in verband met wat ons verder in het vierde Evangelie wordt verkondigd. In de afscheidsprediking

heeft Jezus gesproken over de zending, de komst van de Heilige Geest. Hij zal, moest heengaan en de Geest zou komen. Het werk des Geestes zal in de gemeente blijven tot het einde der dagen, Joh. 14 : 16. Dat werk des Geestes zal heel de gemeente omvatten. We mogen in verband met het reeds aangehaalde Joh. 14 : 26 wel zeggen, de Geest zal ook de ambtsdragers leiden. Daarmee moeten we, wat we Joh. 20 : 22 lezen, in verband brengen. Christus geeft Zijn apostelen, de ambtsdragers, de gave des Geestes voor de volbrenging van hun ambtelijke taak. Dit hangt dus wel samen met hetgeen er op het eerste Christelijke Pinksterfeest is geschied, maar het blijft daarvan toch onderscheiden. Hand. 2 : 4 heet het: Zij werden *allen* vervuld met de Heilige Geest, allen, zonder uitzondering. Daarin werd de profetie van Joël vervuld, uw zonen en uw dochters zullen profeteren. 1 Joh. 2 : 27 heet het: En de zalving, die gij van Hem ontvangen hebt, blijft op u en gij hebt niet van node, dat iemand u lere; maar, gelijk Zijn zalving u leert over alle dingen, en waarachtig is en geen leugen, blijft in Hem, gelijk zij u geleerd heeft. Dit geldt duidelijk van alle leden der gemeente en wij zullen ons wel wachten om daar iets van af te doen, maar toch blijft er verschil. Door wat er op het Pinksterfeest geschiedde, door hetgeen Johannes vermeldt in het zo juist aangehaalde woord, worden nog niet alle leden der gemeente ambtsdragers in de ecclesia, in de georganiseerde kerk. Dat lezen we nergens. Maar wat Jezus deed volgens Joh. 20 : 22, betreft duidelijk de apostelen, de ambtsdragers en hen alleen. Wij moeten in de thans door ons besproken Schriftplaats denken aan de verlening van gaven des Geestes voor de volbrenging van de ambtelijke taak. Daarna kan nog een Pinksterfeest volgen. Als Jezus de apostelen oproept om tucht te oefenen, schenkt Hij hun daartoe ook zeer bijzondere gaven.

Vs 23 biedt de woorden, waarin de tuchttoefening dan met name wordt genoemd. Merken we eerst op, dat we hier niet een bepaald bevel des Heren lezen. Er staat niet, wat de apostelen moeten doen, maar wat er geschieden zal, indien zij iets doen. Daarin stemt trouwens deze plaats met Matth. 16 : 19 en 18 : 18 overeen. Voor geboden moet men 1 Kor. 5 opslaan. Maar in Joh. 20 : 23 vinden we weer de zekerheid, dat tuchttoefenen op aarde geen vergeefse zaak is.

Nog een andere trek van overeenkomst met Matth. 16 : 18! Ook Johannes 20 : 23 is zeer algemeen gesteld, *ἅν τινος*, wie ook maar, ieder valt er onder.

Zo wordt de tuchttoefening ook hier voorgesteld, als een zaak, die in de gemeente geschiedt en die haar in haar geheel raakt. Niemand valt daar buiten. Er is in zover een klein verschil met de

plaatsen uit Mattheüs, als hier duidelijk van personen wordt gesproken, hetgeen overigens Matth. 18 : 18 niet (in overeenstemming met Matth. 16 : 19), maar Matth. 18 : 15 vlg. wel geschiedde.

Wij komen nu echter aan de grotere verschillen tussen de plaats in het vierde Evangelie en de beide in het eerste. In Mattheüs vinden we beeldspraak. Daar wordt gesproken van binden en loslaten, terwijl een nadere aanduiding ontbreekt, en we het voorwerp van het binden en loslaten slechts met enige moeite kunnen bepalen. Bij Johannes spreekt Jezus van zonden, en dat is zonder meer duidelijk. We hebben, daar blijkbaar in al de drie hier in aanmerking komende plaatsen hetzelfde onderwerp wordt behandeld, de minder duidelijke plaatsen met behulp van de meer duidelijke uitspraak in Johannes verklaard.

Jezus spreekt bij Johannes van zonden. Dat betekent, dat het om een ernstige zaak gaat. Juist in Johannes vinden we de prediking van Jezus, die de ernst der zonde doet uitkomen. De zonde staat aan de zijde van de duisternis, aan die van de overste dezer wereld. Jezus is het Licht der wereld. Zo komt de ernst uit van de tuchttoefening. Zij moge, gelijk andere teksten leren, dienen tot redding van de zondaar, zij is ook middel in de strijd tegen de macht der duisternis. Hier raken wij aan de tuchttoefening als zorg voor de heiligheid der gemeente. De ernst van de tuchttoefening, haar plaats in de strijd voor de uitbreiding van het koninkrijk Gods, komt hier naar voren.

Nu luidt de uitspraak kras, als gij, apostelen, de zonden van enige mensen vergeeft, dan zijn (niet dan worden) ze hun vergeven. Hier zien we aan de ene zijde duidelijk de grootheid van de bevoegdheid, welke de apostelen ontvangen, aan de andere zijde, dat er juist met de zonden geschiedt, wat er moet geschieden. Zonde vraagt wegname, want zij scheidt van God. En wegname van zonde is er alleen door vergeving, die rust op verzoening, Joh. 1 : 29. De Verheerlijkte, die de zonde heeft verzoend, spreekt hier, zoals alleen Hij spreken kan, en Hij schenkt een genadige volmacht aan de apostelen.

Moelijker dan *vergeven* is *toerekenen* te verstaan. Wij volgen hier de nieuwe vertaling. De Statenvertaling heeft: zo gij iemands zonden houdt. Dit is heel letterlijk, maar onduidelijk. Het Griekse werkwoord, dat hier gebezigd is, (*κρατεῖν*), betekent vastgrijpen, vasthouden. Wanneer dat, zoals dit in Joh. 20 : 23 toch wel het geval moet zijn, van zonden wordt gebezigd, is daaronder te verstaan: het niet laten lopen van de zonde. Zo komt de nieuwe vertaling tot toerekenen. Indien de apostelen geen vrijspraak over iemand uitspreken, dan zal de Here in de hemel dat ook

niet doen. Hij zal de zondaar de zonde niet kwijschelden. Zo komen we met dit vasthouden, toerekenen zeer dicht in de nabijheid van het binden van Matth. 16 : 19; 18 : 18. De gedachten-gang is hier en daar dezelfde.

Overzien we nog een ogenblik het gehele Schriftwoord, waarmee we ons bezighielden. De opgestane Heiland spreekt hier tot Zijn apostelen. Reeds voordat Hij stierf, had Hij de apostelen allerlei aanwijzingen gegeven voor de periode, die zou aanbreken, nadat Hij ten hemel was gevaren. Hij had ook beloften gegeven met name over de komst en de bijstand van de Heilige Geest. Nu is Jezus verrezen en daardoor weer een stap dichtter gekomen bij het verlaten van de aarde. Dan herhaalt Hij nog eenmaal Zijn bevelen en beloften. En als Hij Zijn apostelen onderricht over de dagen, die zullen aanbreken, dan behoort tot dat onderricht ook een belofte over de betekenis van de tucht, die zij zullen oefenen, en in die belofte ligt het bevel opgesloten: also zult gij handelen! De grote waarde van de Christelijke tucht kan misschien in niets beter uitkomen dan daarin, dat zij in de korte periode tussen 's Heren opstanding en hemelvaart nog voorwerp is geweest van Zijn prediking.

§ 21. *Slotsom.*

Wij hebben, toen we verschillende Schriftgedeelten nagingen, telkens aangegeven, dat zij op de een of andere wijze tucht oefening onderstelden of leerden, terwijl daar soms bijkwam, op welke wijze zij behoorde te geschieden. Wij hadden ook gelegenheid om aan te geven, wat bij elke plaats het bijzondere was.

Feitelijk konden we ons ontslagen achten van een trekken van conclusies. Te meer omdat we zagen, dat Jezus en Zijn apostelen, met name ook Paulus, één lijn hebben gevolgd en het ene Schriftwoord met het andere overeenkomt of het toelicht.

Toch willen we, omdat veel in verschillende paragrafen uiteen kwam te liggen, samenvattend de voornaamste conclusies nog even opsommen.

1. Het Nieuwe Testament kent in verschillende boeken oefening van tucht, waaronder wij verstaan, dat er door de ambtsdragers een zeker toezicht wordt geoefend over de leden der kerk, terwijl door die ambtsdragers in samenwerking met de gehele gemeente maatregelen moeten worden genomen, wanneer één der leden der gemeente zich aan het over hem uitgeoefende toezicht niet stoort.

2. Dit toezicht wordt uitgeoefend binnen een bepaalde gemeente, wat evenwel niet uitsluit, dat meerdere gemeenten daarbij betrokken worden, aangezien Christus de opdracht om tucht te oefenen in de eerste plaats schenkt aan de apostelen. De apostelen waren voor heel de kerk. Ook Paulus richt uit de plaats waar hij vertoefde tot de Korinthiërs een brief om hen aan te sporen in hun gemeente tucht te oefenen. Wanneer we zeggen, dat de tuchttoefening geschiedt in bepaalde gemeenten, dan houdt dat in, dat zij gaat over bepaalde personen. Wij vinden in het Nieuwe Testament algemene uitspraken, die dwaalleer, Gal. 1 : 8, of goddeloze levenswandel, 1 Kor. 6 : 9 vlg. veroordelen. In dergelijke Schriftgedeelten kan men geen tuchttoefening lezen. Zij bieden daarvan hoogstens de grondslag.
3. De tuchttoefening moge in de eerste plaats het leven betreffen, het optreden der apostelen tegen de dwaalleer leert, dat er ook tucht moet worden geoefend over de leer.
4. De tuchttoefening begint met onderling vermaan, doch zal, indien nodig, wegens gebrek aan bekering bij de vermaande, kunnen voortschrijden tot uitsluiting uit de gemeente.
5. Het vermaan is in de eerste plaats een onderling vermaan onder de leden der gemeente. Heeft dit onderling vermaan niet de gewenste gevolgen, dan komt de tuchttoefening bij de ambtsdragers der gemeente. Deze ambtsdragers verrichten de laatste tuchthandelingen.
6. De tucht dient tot bekering van de zondaar en tot heilighouding van de gemeente.

Bijlage I. Joh. 9 : 35—39.

In het Nieuwe Testament is enige malen sprake van: uit de synagoge werpen, (Luk. 6 : 22; Joh. 9 : 22, 35; 12 : 42; 16 : 2). Dat kan men als een tuchttoefening beschouwen. Strack-Billerbeck¹⁰⁾ geven een brede beschrijving van deze daad en tonen aan, dat men haar niet met de cherem of grote ban mag vereenzelvigen, doch dat zij inhield het verbod om de synagoge te bezoeken. Zij sloot uit van het deelnemen aan de gewone plaatselijke eredienst.

Nu is het niet onze bedoeling nader over deze Joodse tuchttoefening te handelen. Want al zou het kunnen zijn, dat de Christelijke tucht, formeel gezien, ook bij dit uit de synagoge bannen zich had aangesloten, het blijft een Joods optreden en wij bepa-

len ons in deze studie tot de door Christus ingestelde en door de apostelen uitgevoerde en verder doorgegeven tucht van de nieuwe bedeling. Maar juist daarom is iets anders wel voor ons van belang. Joh. 9 verhaalt ons, hoe Jezus opgetreden is na een onrechtmatig uitgevoerde Joodse tuchthandeling. Het is van betekenis in het kort na te gaan, hoe Jezus zich daar tegenover heeft gedragen, zulks ook in verband met 3 Joh. : 10.

Nu is hier een moeilijkheid. Joh. 9 : 34 luidt: En zij wierpen hem uit (*καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω*). Het staat niet helemaal vast, dat daarmee bedoeld is uit de synagoge werpen, doch na vs 22 en 35 is dit toch wel heel waarschijnlijk. En we nemen aan, dat dit de juiste opvatting is.

In ieder geval is de blindgeborene uitgeworpen, wat dit dan ook moge zijn geweest, omdat hij een verklaring ten gunste van Jezus heeft afgelegd, die de Joden niet aangenaam was. Er is dus een onrechtmatig oefenen van tucht geweest.

Nu ontmoet Jezus deze man, nadat hij zijn vonnis heeft ontvangen. De Heiland spreekt geen oordeel uit over wat de Joden hebben gedaan. Feit is, dat hij hun daad in geen enkel opzicht erkent, er zich niet aan stoort, in de uitgeworpene niet iemand ziet, die vermeden moet worden, doch integendeel van de moeilijke omstandigheden, waarin deze zich bevindt, gebruik maakt, en die een geschikte gelegenheid acht om hem het evangelie te verkondigen. Dat is het punt, waar het voor ons op aankomt. Wij voegen daar een enkele opmerking aan toe over vs 39. Vs 40 en 41 zijn niet tot de blindgeborene gesproken, maar tot de Farizeeën, doch vs 39 gold de blindgeborene. Het vers verklaart, waarom de gehele zaak, de genezing en wat daarop volgde, geschied is, gelijk zij geschiedde. Daarom, al is het dan misschien niet tot de blindgeborene gezegd en hebben in elk geval de Farizeeën het ook gehoord, wij mogen het gebruiken om er licht door te ontvangen over het gebeurde. Jezus predikt, dat de mensen in verband met wat er geschied is, tot een beslissing moeten komen. Zij moeten door de tuchtoefening, die onrechtmatig was en wier onrechtmatigheid nu wel aan de dag is getreden, vgl. reeds vs 31, vóór het vonnis werd uitgesproken, kiezen vóór Jezus en tegen de Farizeeën. Onrechtmatig tucht oefenen is dus in de ogen des Heren een zeer belangrijke, een onderscheidende zaak, die leert zien, waar het licht is en waar de duisternis. Wie niet tot het juiste oordeel over Jezus komt, wordt blind, hij zal geestelijk niet meer kunnen zien. Overigens waarschuwt Jezus nog, dat wil zeggen: de blinden kunnen nog ziende worden.

Bijlage II.

Naar aanleiding van Bohrens Kirchenzucht.

Litteratuur over de kerkelijke tucht in het Nieuwe Testament is schaars. Het is waar, dat verschillende boeken over Kerkrecht met het Nieuwe Testament rekenen, maar uit de aard der zaak gaat dat gewoonlijk niet veel verder dan een verwijzing naar enkele teksten, waarop men zich beroept tot steun van zijn betoog, doch tot een meer nauwkeurige exegese van die teksten komt het niet.

Dan is er nog al wat litteratuur, die in hoofdzaak ten doel heeft de reformatorische opvattingen omtrent de kerkelijke tucht te bestrijden. Van leertucht zou het Nieuwe Testament zeker niet willen weten. Eigenlijk zou heel de kerkelijke tucht samenhangen met later ingeslopen bederf in de oorspronkelijke, oud-christelijke toestanden. Tucht, zo leert men dan, in de kerk is eigenlijk met het wezen der kerk in strijd.

Daarom was het een verrassing, dat in het begin van 1952 verscheen: *Rudolf Bohren, Das Problem der Kirchenzucht im neuen Testament*, Zürich, 1952. Er is van het geschrift van deze, naar ik vermoed, jonge Zwitserse geleerde, veel goeds te zeggen. Zijn boek is grondig, verwerkt en behandelt de Schriftgedeelten, die voor ons onderwerp in aanmerking komen. Maar het boek is wat rommelig, het haalt veel te veel overhoop, waardoor het weinig overzichtelijk is geworden. Het is, alsof Bohren zelf bang geweest is, dat deze opmerking zou worden gemaakt. Want hij geeft niet alleen aan het einde van elke paragraaf een korte samenvatting, maar hij besluit zijn boek met een veertiental stellingen, waarin hij zijn resultaten geeft. Wij laten hier die stellingen volgen, voorzien van enkele aantekeningen van onze kant. Men zal opmerken, dat Bohren — dit dan heel in het algemeen te nemen — in hoofdzaak de reformatorische verklaring van de Schriftgedeelten in het Nieuwe Testament, die over de tucht handelen, aanvaardt.

1. Kerkelijke tucht is een aan het Nieuwe Testament adaequaat begrip (zoals b.v. ook het begrip sacrament dat is), al is het waar, dat het begrip tucht niet met zovele woorden in de bronnen is te vinden.

Bohren stond voor hetzelfde probleem, waarvoor wij kwamen te staan aan het begin van onze studie, maar hij lost het anders op. Hoe moet ik beginnen, als ik over kerkelijke tucht in het Nieuwe Testament moet handelen? Bohren gaat uit van de reformatorische gedachten over de kerk, die hij

het duidelijkst uitgedrukt vindt in de confessio Scotica. Hij spreekt dan over de tucht in het late Jodendom, en de achtergrond in het Oude Testament. Toen Jezus de tucht instelde, kon Hij uitgaan van wat achter Hem lag. En wat de Heiland instelde, was in overeenstemming met het karakter van de oude kerk. Aadaequaat in de stelling wil dan zeggen: het past er bij.

Op zichzelf behoeft men tegen deze methode niet al te grote bezwaren te maken. Maar een nadeel van de wijze, waarop Bohren haar toepast is, dat Bohren te veel zijn bepaalde gedachten omtrent de kerk vooropstelt, en daar uit de noodzakelijkheid en het karakter van de tucht afleidt. De studie is te systematisch opgezet en daardoor a priori te weinig exegetisch. Want dat afleiden, niet terstond uit de Schrift, maar uit hetgeen eerst al uit haar is afgeleid, wordt in het gehele boek volgehouden. Wij hadden het beter gevonden, als Bohren meer direct met het Nieuwe Testament had gewerkt. Nu horen we, de kerk is de bruid van Christus, daarom moet er tucht worden geoefend. Wie kerk zegt, zegt tucht. Dit had bewezen moeten worden uit de Schrift.

2. Ongetwijfeld sluit de Nieuwtestamentische tucht zich aan bij de voorbeelden, die de synagoge en het Oude Testament geven, al is dan niet nauwkeurig vast te stellen, hoe ver dat gaat. Kerkelijke tucht is daarom niet een product van beginnende katholisering, zij is ook geen neerslag van onvervuld gebleven paroesie-verwachting.

Tegen het eerste deel van deze stelling hebben wij geen bezwaar.

Tegen het tweede deel eigenlijk ook niet, maar hierbij is wel enige toelichting gewenst. Dit tweede deel geeft op een bepaalde wijze weer, wat we over het gevoelen van verschillende geleerden schreven, geleerden, die van oordeel zijn, dat het Nieuwe Testament in de grond der zaak geen kerkelijke tucht kent en haar zeker niet eist. Men stelt het dan ongeveer aldus voor. Het gewone ambt is eigenlijk het begin van het bederf van de kerk. Oorspronkelijk werd de kerk geregeerd door de Geest. Apostelen en profeten bezaten gaven des Geestes om het Woord Gods te spreken. Zo was het ook voldoende.

Maar er kwamen misstanden. Toen greep men naar het ambt om de orde in de kerk te herstellen en voorts te bewaren. Zo is allengs de hiërarchie ontstaan, gelijk de Rooms-Katholieke kerk die heeft en zoals er ook in de Protestantse kerken steeds een en ander van te vinden is. Dat is de katho-

lisering van de kerk, en daarbij behoort ook de tucht oefening, want zonder die is een regering door ambtsdragers niet mogelijk. Maar in feite begint hier (soms neemt men aan reeds met Paulus, de eerste theoloog van de Christelijke kerk) reeds het bederf van de kerk.

De tweede opmerking hangt met deze eerste samen. De overgrote meerderheid der hedendaagse theologen is van oordeel, dat de oudste Christenen meenden, dat Jezus nog binnen hun levenstijd zou wederkomen. Dat geschiedde niet. Er stierven er meer en meer en Jezus' komst bleef uit. Toen moest men zich omschakelen, voor het minst op dit stuk zijn geloofsinhoud veranderen en gaan rekenen met een lange periode, waarin de kerk zich zou ontwikkelen. In zulk een lange periode is tucht oefening noodzakelijk om de kerk zuiver te houden.

In dit betoog staan wij aan de zijde van Bohren. Wat niet zeggen wil, dat wij al zijn argumenten en de methode, die hij volgt, voor onze rekening nemen.

3. De tijd van de tucht is de tijd vóór de paroësie. Kerkelijke tucht behoort tot de paroësie-verwachting van de kerk.

Over deze stelling behoeven we, na wat we over de vorige schreven, niets meer op te merken.

4. Er is kerkelijke tucht, zodra er een kerk is. En wel daarom, omdat de kerk als volkomen gerechtvaardigde en heilige voor haar zwakke leden staat. Kerkelijke tucht wordt noodzakelijk in een kerk, die aan de ene kant volkomen is, doch wier leden aan de andere kant dreigen af te vallen.

Deze stelling hangt samen met Bohrens betoog over de heiligheid der kerk. Hij kent daarbij aan doop en avondmaal een plaats toe, die zij niet hebben. Het zou ons te ver afleiden, indien we dat betoog zonder meer gaven en bestreden. Wij bepalen ons er daarom toe uit te spreken, dat ook naar onze mening tucht ook noodzakelijk is om de heiligheid van de kerk te bewaren.

5. Als er tucht moet zijn op grond van het wezen der kerk, dan moet zij er zeker zijn op grond van het wezen der zonde. Want zonde besmet als de pest en wil van het ene lid naar het andere overspringen en het gehele lichaam aansteken. Deze gedachte schijnt ons minder juist.

Thans doet Bohren, wat we boven afkeurden. Hij leidt de tucht af uit het wezen der kerk en bovendien, hier, uit het wezen der zonde. Voor ons staat het zo, dat, als God niet uitdrukkelijk geopenbaard had, dat er in de kerk tucht moet zijn, wij haar niet zouden durven oefenen, omdat wij haar

afgeleid hadden uit het wezen der kerk, laat staan uit het wezen der zonde.

6. Als God niet direct ingrijpt, dan is de kerkelijke tucht een handelen op bevel van de Here of van de Heilige Geest, uitgevoerd door dragers van de Geest, dit moge dan één persoon zijn of een plaatselijke kerk.

Bij het begin van deze stelling denkt Bohren aan een geval als dat van Ananias en Sapphira, een geval, dat ook wij afzonderlijk hebben gesteld. Tegen wat dan volgt, hebben we in zover geen bezwaar, dat we niet ontkennen, dat kerkelijke tucht geoefend moet worden op bevel van de Here of van de Heilige Geest. Maar bij dit ietwat eigenaardige onderscheid komen wel bezwaren op. Als Bohren meende, dat de bevelen des Heren te vinden zijn in de door de Heilige Geest ingegeven Heilige Schrift, zouden we ons daarbij kunnen neerleggen. Maar dat is de bedoeling niet. Wij betwijfelen zeer, of Bohren aan zulk een inspiratie gelooft. Hij ontkent die niet, maar zij wordt vrijwel nergens aanvaard. Bohren meent, dat met bijzondere gaven des Geestes toegeruste mannen tucht moeten oefenen. Daar komt dan bij, dat dit niet geschiedt naar vaste, ons geopenbaarde regels, maar zoals het op een bepaald ogenblik ingegeven (of uitgemaakt?) wordt. Hier is een deel van de theorie, die wij boven reeds afkeurden, ingeslopen. Wij willen toegeven, dat er in de eerste kerk bijzondere gaven des Geestes waren, zelfs toegeven, dat, al wordt de tuchtoefening daaronder niet bijzonder genoemd, tuchtoefening zou kunnen worden gerekend tot de onderscheiding der geesten of tot de bekwaamheid om te regeren, waarvan wij in 1 Kor. 12 : 10, 28, lezen. Maar wij achten het in strijd met de Schrift om de oefening van kerkelijke tucht in feite te onttrekken aan de gewone, de blijvende ambtsdragere en haar uitsluitend toe te kennen aan de charismatisch begaafden. Ook moet men niet de individuele ambtsdragere op één lijn stellen met een plaatselijke kerk.

7. Omdat de kerk, als volkomene, gerechtvaardigde en heilige, steeds ook nog de onvolkomene, ongerechtvaardigde en onheilige is, kan zij niets op haar eigen gezag doen. Kerkelijke tucht behoeft hemelse legitimatie. Dat deze verzekerd is, is het geheim van de sleutelmacht.

In het eerste deel van deze stelling hebben wij het bekende misbruik van het simul iustus ac peccator. Het tweede deel rekent terecht met Matth. 16 : 19; 18 : 18.

8. Kerkelijke tucht draagt een oecumenisch karakter. Dat

wordt bewezen door de grote rol, die brief en reis bij haar uitoefening spelen.

Deze stelling is van weinig betekenis. De opsteller denkt aan wat Paulus ons in 1 Korinthe uit Efeze schrijft en aan de z.g. tussenreis. Maar dat de apostel een gemeente, die hij gesticht heeft, ook als hij niet meer in haar midden vertoeft, blijft verzorgen, is toch heel gewoon.

9. Omdat de kerk de tucht slechts kan oefenen in verbinding met haar hoofd, is gebed nodig.

Een gedachte, die ieder gaarne zal toestemmen.

10. Kerkelijke tucht strekt zich uit over de gehele mens, over de gehele gemeente. Leer en leven vallen daarom beide onder haar bereik, waarbij aan de leertucht duidelijk de eerste plaats toekomt. Bijzonder onder de tucht vallen: het sexuele leven, de ziekte en economische belangen.

De eerste woorden van deze uitspraak betreffen 1 Kor. 5 : 5 (vlees en geest). Wij hebben uiteengezet, hoe we deze woorden verstaan en gaan niet mede met de opmerking van Bohren. Daarentegen zijn we het met hem eens, dat er leeren en leventucht moet zijn. Wij hebben geen reden om aan de leertucht een bijzondere plaats te geven, weten echter, dat Bohren het zo bedoelt, dat elke tuchtoefening begint met prediken, met leren, hetgeen we gaarne toestemmen. Dat de ene zonde eerder onder de tucht valt dan de andere, is een misvatting. Bohren rekent met de dingen, die nu eenmaal in verband met voorkomende gevallen worden genoemd. Ziekte slaat op 1 Kor. 11 : 30. Maar daar zegt Paulus niet wat onder de tucht valt, doch wat de tuchtoefening Gods als straf doet komen op de zonde.

11. De kerk oefent tucht over haar gedoopte leden en zij draagt zorg voor een juiste avondmaalsviering.

Het eerste hangt samen met een verkeerde opvatting over de doop, als zou deze een heiligheid brengen, een opvatting, waarop wij reeds zinspeelden. Het tweede is juist.

12. Kerkelijke tucht wordt geoefend met woord en daad. Daarom bestaat er naast vermanen en bestraffen een kleine en een grote ban, een tijdelijke en een definitieve uitsluiting (uit de gemeente), die haar hoogtepunt bereikt in de overgave aan de satan en een wonderbaar doen sterven van de zondaar.

In deze stelling komt de fout in de methode van Bohren, waarover wij spraken, duidelijk uit. Hij gaat uit van de wijze, waarop de tucht werkt, met woorden en met daden, en trekt daaruit een slotsom. Juist was geweest, als eerst was gezegd,

dat in feite ons wordt geopenbaard, welke wijze van tucht-oefening er moet zijn, en dan werd geconcludeerd, dat zij geschiedt door woorden en door daden.

Bij de grote en kleine ban denkt Bohren aan tucht-oefening over vergeeflijke en aan die over onvergeeflijke zonden. Dat gaat weer verder, dan ons is geopenbaard. De zonde tegen de Geest wordt niet vergeven, maar wij horen alleen, dat voor iemand, die deze zonde bedreef, niet mag worden geboden. Dat is nog geen tucht-oefening, die immers over de persoon moet gaan. Hier blijft hij er buiten. De dood van de zondaar denkt aan Hand. 5. Of men het oordeel Gods het toppunt van de tucht-oefening mag noemen, valt te betwijfelen.

13. Het in de brief aan de Hebreeën besproken probleem van de tweede boete, wordt reeds bij de synoptici gevonden en moet daarom ernstig worden genomen.

De schrijver denkt aan Hebr. 6 : 6. In de latere kerk weigerde men wederopname van hen, die wegens doodzonde buiten haar gesloten waren. Hier schuilt een hele geschiedenis achter, die we voor ons doel buiten de bespreking kunnen houden.

14. Het doel van alle tucht-oefening is behalve het zuiver houden van de gemeente het behoud van de zondaar. In zoverre ligt er in de oefening der kerkelijke tucht ook dan een stuk evangelieprediking, wanneer zij veroordeelt en buitensluit. Hiermede zijn we het van harte eens.

Wij oordelen, dat het boek van Bohren van genoegzaam belang is, om er behoorlijke aandacht aan te wijden.

NOTEN

- 1) Zie mijn Commentaar op de brief aan de Hebr., Amsterdam 1927, bl. 5 vlg.
- 2) Zie ook H. Bouwman, Geref. Kerkrecht, dl II, Kampen, 1934, bl. 612, 618 vlg.
- 3) Over het verschil tussen de 1 Kor. 5 en 2 Kor. 2 beschreven gevallen zie men: Komm. op 2 Kor. 2 : 5.
- 4) Zie Komm. 1 Kor. bl. 18 vlg.
- 5) Zie b.v. Cremer-Kögel, s.v. *πνεῦμα* Ib.
- 6) Voor meer zie men b.v. Theol. Wörterbuch, s.v.
- 7) Voor meer, zie Komm. Matth., Bijlage 2.
- 8) Zie Bauer (4e dr.), s.v.
- 9) Men zie b.v. Strack-Billerbeck, a.l.
- 10) Strack-Billerbeck, Exkurs 13e, dl 4, bl. 293 vlg.

INHOUD

	bl.
§ 1 Inleiding I	5
§ 2 Inleiding II	7
§ 3 Rom. 15 : 14	8
§ 4 Kol. 3 : 16	9
§ 5 1 Thess. 4 : 18	11
§ 6 Hebr. 3 : 13	12
§ 7 Hebr. 10 : 25	12
§ 8 1 Thess. 5 : 14; 2 Thess. 3 : 15	13
§ 9 Kol. 1 : 28	14
§ 10 1 Thess. 5 : 11	15
§ 11 Vermanen	16
§ 12 Algemeen	17
§ 13 1 Kor. 5	19
§ 14 2 Kor. 2 : 7; 6 : 17; 7 : 12; 2 Thess. 3 : 6, 14; 1 Tim. 1 : 20; 2 Tim. 3 : 5; 3 Joh.	28
§ 15 Tit. 3 : 5 en de leertucht	31
§ 16 Hand. 5 : 1—11; 13 : 8—12	34
§ 17 Overgang	35
§ 18 Matth. 16 : 19	35
§ 19 Matth. 18 : 15—18	42
§ 20 Joh. 20 : 21—23	48
§ 21 Slotsom	53

Bijlagen

I Joh. 9 : 35—39	54
II Naar aanleiding van Bohrens Kirchengucht	56
<i>Noten</i>	62